

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI**

**KÜLTÜREL BİR ÖGE OLARAK DÜĞÜN
VE ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNE YANSIMASI**

Zühal BAŞBUĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Sadettin SARI**

Antalya-2016

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
KISALTMALAR	vi
RESİMLER LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
1.DÜĞÜN, EVLİLİK MERASİMLERİNE GENEL BAKIŞ	4
1.1. Düğün ve Evlilik Kavramı	6
1.1.1. Avrupa’da Düğün ve Evlilik Gelenekleri	6
1.1.2. Asya’da Düğün ve Evlilik Gelenekleri (Tatarlar, Uygurlar)	8
1.1.3. Anadolu’da Düğün ve Evlilik Gelenekleri	12
1.2. Türk Kültüründe Düğün Kavramı	16
İKİNCİ BÖLÜM	
2.DÜĞÜN TEMASININ BAZI RESSAMLARIN ESERLERİNE YANSIMASI	21
2.1. Batı Resim Sanatında Düğün Temalı Resimler	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3.KÜLTÜREL BİR ÖGE OLARAK DÜĞÜN VE ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNE YANSIMASI	31
3.1. Türk Resim Sanatında Düğün Temalı Resimler	31
3.2. Düğün Konulu Uygulama Çalışmaları	42

SONUÇ	58
KAYNAKÇA	60
KATALOG	64
ÖZGEÇMİŞ	96

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

27/05/2016
Zuhal BAŞBUĞ

Akdeniz Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğüne,

Zuhal BAŞBUĞ'un bu çalışması, jürimiz tarafından Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Sadettin SARI

Üye : Doç. Dr. Mehmet ÖZKARTAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ

Tez Konusu : “ **Kültürel Bir Öge Olarak Dügün ve Çağdaş Türk Resmine Yansıması**”
Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 27.05.2016

Mezuniyet Tarihi : ....//..../2016

Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türk Resim Sanatı, Hun Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar olan tarihsel süreçte, kültürel değerlerini muhafaza etmiş ve sanat eserlerine işlemiştir. Bu gelişim sürecinin geçtiği evreler, tarih kitaplarında yerini alırken, sanat eserleri de müzelerde muhafaza edilerek, belleklere kazınmıştır. Hangi Türk devleti hangi topraklarda kurulursa kurulsun, halk kültürünün tüm değerlerini, el sanatlarına, kılık kıyafetlerine, takılarına yansıtılmışlardır.

Bu çalışmada, Türk halk kültürünün önemli bir anını oluşturan düğün töreninin ele alındığı kompozisyonlar incelenmiş, günümüz ve geçmişle, kültürel anlamda bağ kurulmaya çalışılmış, kurulan bu bağ neticesinde, renk ve biçim değerlerinin oluşturduğu estetik duruş, kendi dönemi içinde irdelenmiştir.

Araştırma, salt bir literatür çalışması şeklinde ele alınmamış, biçimsel anlamda yorumlama ve benzer resimlerin ortaya konulmasıyla karşılaştırma ve kıyaslamalar biçiminde incelenmiştir. Türk ressamlarından belirli bir kesim, kronolojik sırayla ele alınmış, ressamların belirleme süreci, eserleriyle belirli bir üslup oluşturmuş, eserleri özel koleksiyon, müze ve kataloglarda bulunan isim yapmış sanatçılar arasından seçilmiştir.

Bu çalışmada, görüş ve önerileriyle olumlu yönlendirmelerde bulunan, akademik tecrübesiyle her zaman yanımda olan Danışmanım Prof. Sadettin SARI hocama, sergi kataloglarının, kitapların, dergilerin, müze broşürlerinin, gazete ve süreli yayınların taranmasında bana yardımcı olan eşim ve destekçim Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ'a, hoşgörülerıyla zamanlarından çaldığım çocuklarım ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Zuhal BAŞBUĞ
Antalya-2016

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zühal BAŞBUĞ
	Numarası	20145302003
	Anasanat Dalı	Resim Anasanat Dalı
	Danışmanı	Prof. Sadettin SARI
Tezin Adı		KÜLTÜREL BİR ÖGE OLARAK DÜĞÜN VE ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNE YANSIMASI

ÖZET

Çağdaş Türk Resmi, Batılı anlamda uygulama biçimine geçtikten sonra, yurtdışına giden sanatçılar, Avrupa’da aldıkları sanat eğitiminin etkisiyle, farklı his ve duygularını Batılı tekniklerle ifade etmişlerdir. Bu süreçten sonra, Türk resminde kimlik ve özgünlük bunalımı ile karşı karşıya gelen sanatçılar, Anadolu halk kültüründen ödün vermeden Batılı teknikleri, bu tarz konularla sentezleme yoluna gittiler ve ortaya kültürel değerlerin yansıdığı eserler çıkardılar.

Türk resminde kültürel temalara yer veren sanatçılar, yaşadıkları coğrafyanın ve sosyal yaşamın görsel değerlerini, başkalaşım ve dönüşüm kavramları ile beraber işleyerek, ortaya zengin görme ve anlatım biçimleri koyarak, gelecek nesillerin beğeni düzeylerine seslendiler. Böylece içinde bulunduğu dünya değerlerini tanıyan, kaybolmaya yüz tutmuş örf ve adetlerin, ressamların resimlerinde yaşatıldığı bir sürecin yaşandığı gerçeği ile yüzleşen bir kitle oluşturulması başarılmıştır.

Anadolu’da evlilik müessesesinin kutsallığına inanan toplum, düğün adını verdiği umumi bir törenle kutlama yaparak, sevdiği insanların bu tarihi olaya tanıklık etmesini beklemektedir. Bu törende kültür değerlerinin ön plana çıktığı, bölgelere göre farklılık gösteren uygulama biçimlerinin, törene zenginlik kattığı muhakkaktır. Ressamların ele aldığı konular düğün teması paralelinde incelendiğinde, akılda kalıcı, estetik açıdan form ve biçimlere dönüşen, renk kurgularının önemli birer kültürel vesikalar olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Hangi akım, tarz ve biçimde meydana getirilirse getirilsin, sanatçı duyarlılığı ile yoğrulan bu eserler, gelecek kuşaklara aktarılacak somut değerlerdir.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Zühal BAŞBUĞ
	Number	20145302003
	Department	Painting
	Advisor	Prof. Sadettin SARI
Thesis Name		WEDDING AS A CULTURAL AND CONTEMPORARY TURKISH OFFICIAL TASK FORCE TO REFLECTION

SUMMARY

Contemporary Turkish Painting, after the application form in the Western sense, artists are going abroad, the impact of arts education they receive in Europe, have expressed different feelings and emotions with Western techniques. After this period, artists from Turkey faced with official identity and authenticity of the crisis of Western techniques without compromising the Anatolian folk culture, went to pathways with these types of issues and drew his works reflected in the forward cultural values.

Cultural themes to places that artists in the Turkish official, they live in geography and visual values of social life, metamorphosis and processing with conversion concepts, appeared to see the rich and forms of expression, putting shouted to the tastes of future generations. So in that world where values, customs and traditions were fading away of a mass was able to be created to face the fact that there's a process in which the painter of the picture alive.

People who believe in the sanctity of the institution of marriage in Anatolia, which was given its name by the wedding celebration with a public ceremony, he loved the people are waiting to witness this historic event. The ceremony at the forefront of the cultural values of the differing forms of administration, according to the ceremony is certainly enriching. The issues addressed by the artist wedding theme examined in parallel, catchy, that turned into aesthetic forms and shapes, color is an important cultural fiction reveals the fact that the documents are. Which current, if you brought style and shape formed, these works the artist mingled with sensitivity and concrete value to pass on to future.

KISALTMALAR

Kükt: Kağıt üzeri karışık teknik.

Küsb: Kağıt üzerine suluboya.

Tdk: Türk Dil Kurumu.

Tüab: Tuval üzeri akrilik boya.

Tüyb: Tuval üzeri yağlıboya.

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Veronese, “Cana’da Düğün”, tüyb, 677 cm × 994 cm, 1563.....	7
Resim 2: Tatar Düğünü (Sabantoy Bayramı).....	10
Resim 3: Tatar Düğünü (Anonim).....	11
Fotoğraf 1: Uygur Düğünü (Anonim).....	11
Fotoğraf 2: Yörük Düğününden Görünüm (Anonim).....	14
Fotoğraf 3: Arap (Anonim).....	15
Resim 4: Yusuf Has Hacib (1017-1077).....	17
Fotoğraf 4: Bilge Kağan Yazıtı.....	18
Resim 5: Şehzade’nin İbrahim Paşa Sarayına Gelişi.....	20
Resim 6: Jan Van Eyck, “Arnolfi’nin Evlenmesi”, Londra Ulusal Galerisi, 82,2x 60cm, 1434.....	22
Resim 7: Peter Brueghel, “Köy Düğünü”, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, 124x164cm, 1567-1568.....	23
Resim 8: Jan Steen, “Köy Düğünü”, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, 57x68cm, 1670....	24
Resim 9: William Hogarth, “Eski Bir Hizmetçiyle Evlilik”, 1732-1735.....	25
Resim 10: John Henry Bacon, “Düğün Sabahı”, 1892.....	26
Resim 11: John Phillip, “Kraliyet Prensesi’nin Evliliği”, tarih bilinmiyor.....	27
Resim 12: Friedrich Ludvig, “Gelin ve Damat”, tarih bilinmiyor.....	27
Resim 13: Amedeo Modigliani, “Gelin ve Damat”, 1915.....	28
Resim 14: Francisco de Goya, “Düğün”, 267 x 293 cm., Museo Nacional del Prado, Madrid, 1791-1792.....	29
Resim 15: Gustave Courbet, “Gelinin Hazırlanması”, 1850.....	30
Resim 16: Kayıhan Keskinok, “Gecekonduda Düğün”.....	34
Resim 17: Zuhul Başbuğ, “Selçuklu Sarayında Gelin”, 25x35cm, tüab, 2016.....	42
Resim 18: Zuhul Başbuğ, “Yörük Gelini”, 25x35cm, küab, 2016.....	43
Resim 19: Zuhul Başbuğ, “Düğün Alayı”, 25x35cm, küsb, 2016.....	44
Resim 20: Zuhul Başbuğ, “Köyde Halay”, 25x35cm, küsb, 2016.....	44
Resim 21: Zuhul Başbuğ, “Kına Gecesi”, 25x35cm, küab, 2016.....	45

Resim 22: Zuhal Başbuğ, “Kına Gecesi”, 100x100cm, tüab, 2016.....	46
Resim 23: Zuhal Başbuğ, “ Düğünde Davul Zurna”, 100x100cm, tüab, 2016.....	47
Resim 24: Zuhal Başbuğ, “Karadeniz Düğününde Horon”, 100x100cm, tüab, 2016...	48
Resim 25: Zuhal Başbuğ, “Yörük Düğünü”, 100x100cm, tüab, 2016.....	49
Resim 26: Zuhal Başbuğ, “Ege’de Düğün”, 100x100cm, tüab, 2016.....	50
Resim 27: Zuhal Başbuğ, “Baba Evine Veda”, 25x35cm, kükt, 2016.....	51
Resim 28: Zuhal Başbuğ, “Baba Evine Veda”, 100x100cm, tüab, 2016.....	52
Resim 29: Zuhal Başbuğ, “Üzgün Gelin”, 25x35cm, kükt, 2016.....	53
Resim 30: Zuhal Başbuğ, “Küçük Gelin”, 100x100cm, tüab, 2015.....	54
Resim 31: Zuhal Başbuğ, “Gelin Çıkarma”, 100x100cm, tüab, 2016.....	55
Resim 32: Zuhal Başbuğ, “Sevinç ve Hüzün”, 25x35cm, kükt, 2016.....	56
Resim 33: Zuhal Başbuğ, “Doğu Anadolu’da Düğün”, 100x100cm, tüab, 2016.....	57
Resim 34: Albrecht Dürer, “Köy Dansı”, 11,6x7.3 cm, Washington Ulusal Sanat Galerisi, 1514.....	64
Resim 35: Raoul Dufy, “Dans”, 31x 30,5 cm, Yeni Güney Galler Sanat Galerisi, 1910.....	64
Resim 36: Paul Rubens, “İtalyan Köylülerin Dansı”, 106x73 cm, Prado Müzesi, 1636.....	65
Resim 37: Peter Brueghel, “Düğün Dansı”, 119,4x 157,5 cm, Detroit Sanat Enstitüsü Müzesi, 1566.....	65
Resim 38: Paul Gauguin, “Breton Köylülerinin Dansı”, 72x91 cm, Yeni Pinakothek Sanat Müzesi, 1886.....	66
Resim 39: Pablo Picasso, “Köy Dansı”, 80x48 cm, Picasso Müzesi, 1921.....	66
Resim 40: Malik Aksel, “Denizli’de Bir Gelin”, 1985.....	67
Resim 41: Mümtaz Yener, “Düğün”.....	68
Resim 42: Kristin Saleri, “Üç Folklor Dansçısı”, 60x40 cm, Özel Koleksiyon, 1979..	69
Resim 43: Kristin Saleri, “Folklor (serisinden)”, 70x50 cm, Özel Koleksiyon, 1979...	70

Resim 44: Kristin Saleri, “Halay”, 40x50 cm, Özel Koleksiyon, 1979.....	71
Resim 45: Hulusi Mercan, “Düğün”, 60x40 cm, Özel Koleksiyon.....	71
Resim 46: Bedri Rahmi Eyüboğlu, “Gelin Alayı”, 15x26 cm, Özel Koleksiyon.....	72
Resim 47: Eren Eyüboğlu, “Bursalı Gelin”.....	72
Resim 48: Leman Tantuğ, “Gelin Güvey”.....	73
Resim 49: Necdet Kalay, “Köy Düğünü” 1983.....	73
Resim 50: Necdet Kalay, “Yörük Düğünü”, 1979.....	74
Resim 51: Cihat Burak “Telli Baba’da Gelin ve Damat”.....	74
Resim 52: Cihat Burak “Cumhuriyet Meyhanesi”, 88x116 cm, Taviloğlu Koleksiyonu.....	75
Resim 53: Nuran Altıata, “Düğün”, 50x60 cm, Özel Koleksiyon.....	75
Resim 54: Naciye İzbul, “18. yüzyıl Gelini”, 90x40cm, Özel Koleksiyon.....	76
Resim 55: Nuri İyem, “Davul-Zurna”, 40x50 cm, Özel Koleksiyon, 1960.....	76
Resim 56: Mehmet Pesen, “Halay”, 57x70 cm, Ekin Pesen Koleksiyonu, 1974.....	77
Resim 57: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”, 40x50 cm, Özel Koleksiyon, 1983.....	77
Resim 58: Mehmet Pesen, “Düğün Halayı”, 40x50 cm, Özel Koleksiyon, 1960.....	78
Resim 59: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”, 25x55 cm, Özel Koleksiyon, 1982.....	78
Resim 60: Mehmet Pesen, “Kastamonu”, 80x120 cm, Özel Koleksiyon, 1956.....	79
Resim 61: Mehmet Pesen, “Çayda Çıra”, 58x100 cm, Sanatçının Koleksiyonu, 1960.....	79
Resim 62: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”, 50x60 cm, Özel Koleksiyon, 1976.....	80
Resim 63: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”, 55x70 cm, Özel Koleksiyon, 1981.....	80
Resim 64: Mehmet Pesen, “Gelin”.....	81

Resim 65: Mustafa Esirkuş, “Folklor”, 89,5x115 cm, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu.....	81
Resim 66: Nedim Günsür, “Denizde Tekneler ve Düğün”.....	82
Resim 67: Nedim Günsür, “Balıkçı Düğünü” (Detay).....	82
Resim 68: Nedim Günsür, “Balıkçı Düğünü” (Detay).....	83
Resim 69: Nedim Günsür, “Sünnet Öncesi Araba Sefası”.....	83
Resim 70: Nedim Günsür, “Sünnet Arabası”.....	84
Resim 71: Nedim Günsür, “Balıkçı Düğünü”.....	84
Resim 72: Şeref Bigalı, “Düğün”.....	85
Resim 73: Kayıhan Keskinok, “Düğün”.....	85
Resim 74: Kayıhan Keskinok, “Düğün”.....	86
Resim 75: Kayıhan Keskinok, “Denizcilerin Düğünü”.....	86
Resim 76: Kayıhan Keskinok, “Gelin Alayı”.....	87
Resim 77: Kayıhan Keskinok, “Düğün Güreşi”.....	87
Resim 78: Kayıhan Keskinok, “Gecekonduda Düğün”.....	88
Resim 79: Nuri Abaç, “Alman Gelin”.....	88
Resim 80: Orhan Çetinkaya “Horon”.....	89
Resim 81: Fatma Arzık “Cümbüş”.....	89
Resim 82: Ramiz Aydın, “Gelin Alayı”.....	90
Resim 83: Ramiz Aydın, “Gelin Alayı”.....	90
Resim 84: Ramiz Aydın, “Gün Batımında Gelin Alayı”.....	90
Resim 85: Ramiz Aydın, “Bir Kış Günü”.....	91
Resim 86: Ramiz Aydın, “Neşeli Bir Gelin Alayı”.....	91
Resim 87: Mehmet Sabır “Halay”.....	92
Resim 88: Şükran Pekmezci, “Çankırı’da Düğün”.....	92
Resim 89: Şükran Pekmezci, “Düğün”.....	93
Resim 90: Şükran Pekmezci, “Çankırı’da Düğün”.....	93
Resim 91: Şükran Pekmezci, “Düğün”.....	94
Resim 92: Şükran Pekmezci, “Adak Ağacı ve Gelin”.....	94
Resim 93: Şükran Pekmezci, “Çankırı’da Düğün”.....	95

GİRİŞ

Bir ulusun toplumsal değerleri olarak nitelendirilen kültür kavramı, toplum ve ülke bağlamında değerlendirildiğinde, somut ve soyut değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değerlerin nitelendirildiği ortak noktalar, gözlemlenebilen ve incelenebilen bir araştırma sahasını meydana getirmektedir. Adına halkbilim alanı ve çalışma kapsamı olarak bakılan bu bilim dalı, Türkiye’de çok sayıda bilim adamına kendi çekim kapsamına çekerken, ortak verilerin ortaya çıkarılması ve araştırılması bakımından sosyal bilimlerin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir.

Türk kültür havzası, kökleri Volga kıyılarından başlayarak, Çin Seddine dayanan, Pasifik ve Akdeniz’i kapsayan çok geniş bir coğrafyadır. Bu geniş coğrafyanın ortak değerleri incelendiğinde, benzer özelliklerinin yanında farklı inanış, gelenek-görenek ve adetler gibi halkın doğrudan ilintili olduğu sosyolojik olayların yanında eğlence kültürünün de farklı biçimlerde ortaya konulduğu görülmektedir. Bu eğlence kültüründen biri de iki çiftin uzun birlikteliklerinin başlangıç aşamasını oluşturan ya da erkeklige ilk adım olarak nitelendirilen düğün konusu, Türk kültüründe ayrı bir öneme sahiptir. Diğer kültürlerden farklı olarak düğün, kız evinin kendi sosyal yapısı içinde hüznün ve sevincin aynı anda yaşandığı bir ortamı akla getirirken, erkek evinde heyecan ve mutluluğun habercisi niteliğindedir. Türkler tarih boyu bu eğlence kültürüne büyük önem vermiş, çadır yaşantısından, saray yaşantısına kadar farklı biçimlerde fakat özde ortak noktada, aynı biçimde kutlanan bir meta haline getirmişlerdir. Somut olmayan bir kültür varlığı, kutlama biçimlerinde hayat bularak adeta somut bir varlığa dönüşmüş, kutlandığı günde kullanılan eşyalarla, ömür boyu saklanacak ve unutulmayacak bir somut mirasa dönüşmüştür. Her evli çiftin hayalinde ve hatıralarında yaşattığı anekdotların unutulmadığı bu eğlence kültürü, coğrafyalara göre farklılıklar göstermektedir. Özellikle yaşam biçimine direk etki eden maddi durumun, eğlence kültürüne de direk etki ettiği muhakkaktır. Buradan hareketle, özellikle köylü düğünü, salon düğünü, sokak düğünü, gecekondu düğünü, kır düğünü gibi farklı isimler altında düşünülen düğün konusunun, aslında parasal güce ve sermayeye dayalı bir sistemin parçası olduğu düşünülebilir.

Günümüzde bazı durumlarda basit aile içinde düzenlenen törenlerle kutlanan bu kültürel olgunun, gelecek kuşakların iyi özümseyebilmesi ve sosyal statünün bir gereği olduğu gerçeğinin unutulmaması yerinde olacaktır.

Farklılıkların aynı amaç uğruna ve niyetle bir araya geldiği bu toplumsal olayın, iki ailenin akraba kimliği altında buluşmasına da katkısı şüphesiz ki yadsınamaz bir gerçektir.

Avrupa'da Endüstri Devrimi ile başlayan toplumsal yaşam biçimlerinin değişkenliği, sosyolojik unsurları tetiklemiştir. Bu sosyolojik unsurların başında gelen aile kavramı, toplumun yaşam mekanizması olarak aile ve bireyleri üzerinde farklı davranışları hızlandırmıştır. Özellikle psikolojik anlamda ortaya çıkan, bireysel sorunların çözümleri, birinci tekil şahıs olarak bireyi toplum ve aile bazında yalnızlaştırmıştır. Sanat anlamında da somut gerçeklerle değerlendirilecek olunursa, özellikle 18. Yüzyılın sonunda akım kavramından, bireysel sanatçı çıkışlarına bakıldığında, sanatçılarda sanat sorunlarının çözümlerinde ortak doktrinlerden ziyade, biçim ve çelişki kavramlarının sentezlenerek, düşünür sisteminin geliştirdiği felsefi boyut araştırmalarının hız kazandığı görülmektedir. Dolayısıyla sanatçı, toplumsal olaylara psikolojik, felsefi bakış açısıyla birlikte, düşünce süzgecinden geçirdiği meta kavramını geliştirerek, görünenden görünmeyene doğru bir açılım sergilemekte ve bunun neticesi olarak, farklı görme biçimleriyle kurgu değişkenliği meydana getirmektedir. Batı sanatında görülen bu değişken tavır, sanatın bütün disiplinlerinde aynı sonuçları verirken, aykırı fikirleri tetiklemiş ve ortaya alışılmışın dışında formlar çıkarmıştır. Türk sanatı kapsamında bu formların incelenmesi için en yakın kaynak özellikle 1950'li yılların sanat ortamı ve sanatçı görüntüsüdür.

Türkiye'de 1950'li yıllar incelendiğinde sanat ve kültür yaşamında olumlu yönde değişimler olduğu görülmektedir. Özellikle galeri, sanat eğitimi veren okulların hızla artması, sanat ve kültür hayatının değişim sürecini başlatmıştır. 1950'li yılların sosyo-ekonomik kırılmalar meydana getirmesi halkın yaşam kültüründe ve düşünce dünyasında gözle görünür değişikliklerin habercisi olmuştur. İkinci Dünya savaşı ve takip eden yıllarda yeni etkileşim olarak nitelendirilen endüstri gelişimine kayıtsız kalınmamış ve tüm dünyayı saran iletişim ağının

getirdiği yeniliklerle birlikte, Batı dnyasında geçerli olan üretim ilişkilerinin model alınmaması hususunda, ülkede varolan tavır ve eğilimler kesinlik kazanmıştır. Politik alanda çok partili demokratik sistemin benimsenme çabaları da çarpıcı deneyim aşamaları ortaya koymuştur (zsezgin, 1995:7). İkinci Dünya Savaşı sonlarına kadar süren erken Cumhuriyet dönemi bu anlamda pek çok yeniliği beraberinde getirirken Türk kültür yaşamının da şekillenmesi ve güncellenmesine olanak sağlamıştır. Bu yenilik çabaları, şüphesiz ki sosyal yaşamın bugün gelinen noktasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu yapılan yeniliklerin, yenilenen üslup programları, ya da yeni sanatsal biçimlendirme yöntemlerinin bireysel çabalarla kanıtlandığı yeni bir dönemin kapılarını da araladığı muhakkaktır.

19. yüzyılın ilk çeyreğinde milliyetçilik temelli folklor çalışmaları, sadece Avrupa'yı değil, Türk toplumunu da yakından etkilemiş ve bu tesir kültürel değişim, dönüşüm ve ozlmeleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişime karşı aydınlara ilk refleksi ise kültürün korunması amacıyla biran evvel tespit, derleme ve arşivleme faaliyetlerine girişmek olmuştur. Tanzimat'ın ilanından Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen yaklaşık yüzyıllık dönemde Türkiye'de, "folklor"a yönelik ilk yazıların satır aralarında ve oluşumlarda bu refleksi açıkça görmek mümkündür (akır, 2013: 77).

Kültür, bir milletin asırlar boyunca oluşturduğu yaşam tarzlarının kodlarını içine alan hafıza gibidir. Kültür, milletin yüzyıllar boyunca ilgi, algı, tutum ve davranışlarla tezahür eden yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamı olup nesilden nesle bir miras olarak aktarıla gelmiştir. Tarihi, sanatı, edebiyatı, düğünleri bayramları, şiirleri, şarkıları, türküleri ait olduğu milletin dilinden, gelenek ve göreneklerinden izler taşır. Bütün bunlar o yaşam tarzının göstergesi olarak kültürün birer unsuru olarak düşünülebilir (Ger, 2012: 50). Bu dönemin özellikle toplumsal yaşam konularına ait çalışmaları incelendiğinde, düğün temasını sıklıkla kullanan ressamların fazlalığı dikkat çekici düzeydedir. Sanatçıların özellikle herkes tarafından bilinen bu halk kültürünün önemli parçasına ya da sürecine kendi üslupları paralelinde değindikleri görülmektedir. Batılılaşmayla birlikte başlayan kültürel erozyon, unutulmaya yüz tutmuş bölgesel özellikleri deforme etse de, Türk sanatçıların bu deformasyondan çok etkilenmedikleri gözlemlenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.DÜĞÜN, EVLİLİK MERASİMLERİNE GENEL BAKIŞ

1.1.Düğün ve Evlilik Kavramı

Evlilik kavramı, kadınla erkeğin aile müessesesi oluşturmak için yasaların öngördüğü biçimde bir araya gelmeleridir. Kız ve erkek açısından sosyalleşme olgusunun anahtarı biçimindedir. Aileler arasında dayanışmayı, birleşmeyi, akraba durumunun oluşmasını, toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirlemektedir. Evlenme törenleri bağlı bulunduğu kültür tipinin öngördüğü belirli kurallara ve kalıplara göre gerçekleştirilmektedir. Evlenme, tören, töre, âdet, gelenek, görenek ve inanç bakımından zengin bir tabloyu içine alarak kurumsallığın ilk ayağını oluşturması açısından önemlidir (Artun, 1998:9). Ancak evlilik kavramının sosyal bir olgu olarak oluşması ya da sadece eş birlikteliği olarak tanımlanması, bu kavram ya da müessesenin yeterli anlamını ortaya koyamamaktadır. Evlilik, resmi olarak yasalarla düzenlenmiş ve her iki tarafı da bağlayıcı niteliği olan hukuki sorumluluklarında yerine getirilmesi şeklindedir. Günümüzde bu kavramı farklı yönleriyle ele alan folklor araştırmacıları bir bakıma kavramın, ana hatlarıyla detayını belirlemekte ve soyut kültürün ana temellerine bağlamaktadırlar.

Folklor araştırmacıları “evlilik” kavramını “doğum” ve “ölüm”le birlikte ele almaktadırlar. Bu devreleri ise “geçiş dönemleri” olarak nitelendirmektedirler. Folklor araştırmacılarının bu konuyla birlikte ele aldığı en önemli unsurlardan biride doğum, ölüm olgusunun yanına yerleştirdikleri destanlar ve halk kahramanlarıdır. Destan kahramanlarının normal bir hayat süren insani temelli olgusunun yanında gündelik yaşam kültürü içinde yer alan “doğum”, “evlenme” ve “ölüm” gibi çeşitli evreleri yaşadıkları bilinmektedir. Ancak bununla birlikte abartılı anlatımlarda sıkça rastlanan olağandışı dünyaya gelen bu kahramanlar, (normalden daha uzun sürede doğma, elinde kan pıhtısı veya kül ile dünyaya gelme, vücut yapısının normal insandan farklı dolması, vb.) varlıklarını kabul ettirmek için bazı durumları yaşamak zorundadırlar. Kısacası bu devre kahramanlığın ispat edildiği hazırlık evresi olarak tasvir edilmektedir. Daha bütünsel bir anlatımla, Türk kültüründe “alp” olarak nitelendirilen bir kahraman biçimi ortaya çıkmaktadır. Kahramanlıkla kazanılan

ismin yanına unvan eklenmesiyle bu gelişim tamamlanmaktadır (Alptekin, 2009: 309). Buradan hareketle, bu destan kahramanları kendi rüştlarını ispatladıktan sonra yuva kurarak aile soylarını devam ettirmektedirler. İşte tam burada evlilik kavramının şekillendiği önemli unsurlar meydana gelmektedir. Halk kahramanı olarak nitelendirilen figür, evlilikte mücadele ve kendisini ispatlamak durumundadır. Folklor araştırmacılarının ilgilendiği durum, kahramanın sergileyeceği hünarlarıyla birlikte, hayallere direk nüfus eden 40 gün 40 gece süren düğün merasimi ve bu merasimde yapılan çeşitli mücadele ve oyunlardır. Bu eğlenceler, halkın çok rağbet ettiği, ilgi gösterdiği ve heyecan içinde izlediği durumlardır. Kültürün ana arterlerini oluşturan bu müsabakaların farklı biçimlerini günümüz düğünlerinde de görmek mümkündür. Damat ve gelinin ilk dansı yapmasıyla başlayan bu olgu, sosyolojik açıdan bakıldığında gelin ve damadın birbirlerinin uyum içinde hareket etmesi, üstünlük ve gücün sergilenmesine kadar giden çeşitli yöresel farklılıklarla oyun formlarını dönüştürülmüştür. Eski zaman olarak nitelendirilen ve günümüzden çokta farklı bir eğlence anlayışını temsil eden düğün oyunları, gerek mekân gerekse katılım olarak daha farklı bir algı düzeyiyle duruma yaklaşım göstermektedir.

Eski gelenekler içinde günümüzden farklı biçimde işlenen düğünler, günümüze yaklaştıkça daha az katılımı ve kapalı mekânlarda kutlanmaya başlanmıştır. Bugün Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görülen kır düğünleri ve şehirlerde merkezden uzak bölgelerde sokaklarda yapılan düğünler, geleneksel anlamdaki düğün kültürüne yaklaşma olarak nitelendirilse de eski kültür dinamiklerinin gerisindedir. Ancak salon düğünü diye tabir edilen kapalı mekânlarda gerçekleştirilen düğünler, geleneğin bir bölümünü devam ettirmekle birlikte, şehirleşmenin getirdiği değişen yaşam koşullarının bir yansıması olarak değerlendirilmelidir (Berber, 2009: 10). Evlilik, çoğu durumda geleneksel biçimlerde aktarılan zenginliklerle ilgili parasal bir olaydır. Bu durumun geçerli olduğu kültürlerde, ekonomik aktarımlarla evlilik bağlarının kurulması, evliliğin temelde cinsel ve arka planda çocuklarla ilgili bir konu olma özelliğini ortadan kaldırabilir. Her iki durumda da evlilik, özümsemesi gereken diğer kültürel özelliklerle ilgili bir şey olarak anlaşılmalıdır (Benedict, 2005: 73). Bu durumun sosyal benzerliklerinin daha iyi anlaşılması adına Avrupa'da düğün geleneklerinin incelenmesi yerinde olacaktır.

1.1.1.Avrupa’da Düğün ve Evlilik Gelenekleri

Düğün, “*Evlenme veya sünnet olarak nitelendirilen bir tören şeklidir ve eğlence, cemiyet*” gibi kavramları kapsamaktadır. “*Bir olayı kutlamak için yapılan büyük eğlence veya tören*” şeklinde tanımlarla içerik açısından geniş halk toplulukların ortak eğlencesi olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>, 2015).

Anadolu’da sıkça görülen “başlık parası” geleneği, sadece Türklere has bir özellik olmayıp dünyanın farklı ülkelerinde de sıkça karşılaşılan bir gelenektir. Özellikle İrlanda, Avusturya, Polonya gibi ülkelerin kırsal kesimlerinde halen bu gelenek devam ettirilmektedir. Başlık parası olarak nitelendirilen bu para, evlenecek erkeğin veya akrabalarının evleneceği kızın babasına veya akrabalarına yapacağı, toplumlara göre farklılıklar gösteren hediye niteliğinde bir ödemedir (Tezcan, 1976: 415). Düğün adetlerinde büyük öneme sahip kız isteme olayı Rusya’da da yaygın olarak görülmektedir. Bilindiği gibi Ruslarla Türkler, çeşitli coğrafi bölgelerde iç içe birlikte yaşamakta ve aynı kültür nüanslarından etkilendikleri görülmektedir. Ruslar, kız evine özel olarak hazırlanmış güneş şeklinde kurabiyeler götürmekte; kurabiyelerin üzerinde ağaç çubuklarla sembolik şekiller çizmektedirler. Bu doğurganlık inancına işaret etmektedir. Kurabiyelerin üzerlerindeki şekiller de gelinin iyi bir ev hanımı olması için tavsiye niteliği taşımaktadır (Kapitsa, 2008: 277).

Albrecht Dürer’in “Köy Dansı” (Resim 34) isimli çalışmasında, Avrupa’da evlilik, şenlik gibi geleneksel anlamda sosyo-kültürel anlamda toplumun her kesimi tarafından kabul gören unsura göndermede bulunmuştur. Sanatçı, evlilik gibi önemli bir ritüeli değil, danstan mutlu ve huzurlu iki köylü çifti eserine taşımıştır. Benzer etkiyi Dufy, Gauguin, Brueghel, Picasso ve Rubens (Resim 35-36-37-38-39) gibi Avrupa sanatının en önemli ressamlarının eserlerinde de görmek mümkündür.

Veronese’nin Cana’da Düğün isimli çalışması Batılı düğün geleneklerinin çok eski tarihlere dayandığına işaret etmektedir. Bu tablo Venedik’teki bir Benedikten Manastırı olan San Giorgio Maggiore için 1562-63 yıllarında 15 ayda tamamlanmıştır. 9.9 x 6.6 metre boyutlarında, yaklaşık 66 metrekarelik büyüklüğü ile Louvre Müzesi’nin en büyük tablosudur. 235 yıl manastırın yemekhanesinde asılı

durmuştur. 1797 yılında Napoleon tarafından Paris'e götürülmüş, Paris'e götürülürken ortadan ikiye kesilmiş ve sonra tekrar dikilmiştir. Napoleon savaşları sonrasında tablo yerine iade edilmemiş, Fransa'da kalmış ve yerine başka bir tablo yollanmıştır. Dor ve korint sütunlar ile çevrili bir avluda düğün töreni resmedilmiştir. Mekânın neresi olduğu kesin belli değildir. Arkada bir kule göze çarpmaktadır. Tabloda birçok ünlü kişi davetli olarak resmedilmiştir. Resmin merkezinde başlarının etrafındaki hale ile İsa ve Meryem dikkati çekmektedir. Ancak Meryem, genç değil yaşlı biçimiyle resmedilmiştir. İsa ve Meryem, etraflarındaki havarileri ile beraber resimdeki diğer figürlerin gösterişli kıyafetlerinin aksine oldukça sade kıyafetleridirler. Bir düğüne davet edilmişler, ancak düğün olanca hızıyla devam ederken şarap bitmiştir. İsa Peygamber, mucizelerinden birini göstermiş, su testilerinden şarap akmıştır. Düğünde müzik olgusu unutulmamış, taze şarabın sevinciyle çalmaya devam etmektedirler. Soldaki beyaz elbiseli Veronese'dir. Diğer çalgıcılarda dönemin ünlü ressamı, Kırmızı elbiseli Tiziano, yeşil ceketli Tintoretto, mavi elbiseli olanı Bassano'dur. Ortalarında bir kum saati betimlenmiştir. Avrupa düğün geleneklerine has olan bu obje dünyevi zevklerden kibiri simgelemektedir. Bu saat, eğlenenlere zamanın geçip gittiğini ve ölümü hatırlatmaktadır. Önlerinde bulunan köpekler ise sadakati simgelemektedir.

Resim 1: Veronese, "Cana'da Düğün", tüyb, 677 cm × 994 cm, 1563.

Kaynak: serkanhizli.wordpress.com, 2016.

1.1.2.Asya’da Düğün ve Evlilik Gelenekleri (Tatarlar, Uygurlar)

Türkler, tarih boyu şöleni, toyu seven bir millet olarak nitelendirilmektedir. Evlilik, ergenlik için yapılan erginleşme ritüelleri, elçi kabulleri, yeminler, yas ve ölüleri anma hep şölen havasında geçmektedir. Konuklar her zaman el üstünde tutulmuştur. Konukseverlik noktasında tarihten günümüze gelen gelenek halen sürdürülmektedir. Şölenlerde bol bol yemek yenir, doyasıyla içilir, mayalanmış kısrak sütü (kımız) içilerek düğün havasına girilmiştir. Büyük yasa koyucu Cengiz Han’ın haftada sadece bir kez bu tarz etkinliklere müsaade ettiği bilinmektedir (Roux, 2007: 140). Bugün Türk tarihinin düğün ve evlilik geleneklerini değerlendirmek için şüphesiz ki ilk bakılacak coğrafyalardan biri Batılıların Orta Asya dediği, Türk araştırmacıların adına Türkistan dediği büyük coğrafyadır. Türkistan, üzerinde farklı isimlerle anılan devletler olsa da Türklerin yoğun olarak yaşadığı ve devlet kurduğu, bağımsızlıklarını ilan ettikleri büyük bölgenin ortak adıdır. Bu ortak isimle birlikte, sınırları farklı isimlerle anılan devletler tarafından çizilmiş coğrafyada, birbirlerini iten, tamamlayan ve büyük benzerlikler görülen ortak kültüre Türk kültürü denilmektedir. Türk kültürü içinde ayrı bir öneme sahip evlilik kavramının irdelenmesi gereklidir.

Türkistan coğrafyasında evlenme sonucu oluşan aileye “izdivaci aile” denilmektedir. Türkler, izdivaç durumunu “evlenmek”, “ev-bark sahibi olmak” şeklinde ifade etmişlerdir. Bark, Orhun Anıtlarında “mabet” anlamına gelmektedir. Ev de kutsal bir mabet olarak kabul edildiğinden “bark” adını almıştır. Bu anlamda evlilik eski Türklerde kişilerin kutsal bir güvenceye kavuşmasıdır. Eski Türklerde ergenlik yaşına giren bir gencin göstereceği yiğitlik ve kahramanlık eyleminden sonra toplum tarafından kendisine milli bir isim verilmiştir. Bu konuda başarılı olan genç, evlenecek uygun yaştaysa il meclisi onayından sonra evlendirilmesi sağlanmıştır (Doğan, 2006: 274).

Türkistan kültür tarihinde ilk akla gelen Uygur Türklerinin ortaya koymuş oldukları maddi ve manevi değerlerdir. Uygur Türkleri hakkında bilgi veren kaynaklarda, tarihlerinin ilk devirlerinde Uygurların sayı bakımından çok olmadıkları vurgulanmaktadır. Uygur Türklerinin en önemli sanatları, duvar resimleri olmuştur.

Bunun yanısıra kendilerinden önceki Türkler gibi keten kumaşlar üzerine yapıştırılan lake resim sanatı, alçı ile kaplanmış tahta üzerine yapılan bal mumu resim sanatı, kâğıt ve ipek üzerine tezhip sanatı, kenevir üstüne yapılan resim sanatı, kitap resimleri ve tahta baskı sanatlarıyla uğraşmışlardır. Uygur Türklerinin duvar resimleri genellikle Mani ve Buda dini metinleriyle ilgilidir. Bu minyatürler ve resimler bilinen ilk Pers minyatürlerine benzetilmektedir. Uygurlar renk olarak parlak renkleri, bilhassa mavi ve kırmızı renkleri tercih etmişlerdir. Eski Uygur şehirleri harabelerinde bulunan 8. ve 9. yüzyıldan kalma Budist ve Maniheist duvar resimleri ile minyatürler Türk resminin en eski örnekleridir. Merasim elbiseleri içinde başlarında bir çeşit sivri külahları, çiçek sunan hanımları, hizmetkârları ve müzisyenleri ile bu Uygurlar, Uygur kültürünün zenginliğini ve ihtişamını göstermektedir. Özellikle Turfan harabelerinde duvarları resimlerle süslü mabedler bulunmaktadır (Gömeç, 2009: 157, 163,164).

Türkmenistan'da çocuklar, Anadolu'da görülen beşik kertmesiyle (*kasamyat etmek*), daha küçükken hatta doğmadan önce kiminle evlenecekleri belirlenerek evlendirilebildikleri gibi görücü usulü ile de evlendirilebilmektedirler. Hatta görücü usulü evlilik, yaygın olarak görülen bir evlendirme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte gelin ve damat, birbirlerini yalnızca evlendikten sonra görebilmektedir (Blackwell, 2001: 64).

Tatarların düğün ve nikâh törenleri diğer Türk halklarına bazı küçük farklılıklar göstermektedir. Anadolu'da da bugün geçerli olan hasattan sonra düğün yapma geleneği Tatarlarda sıkça gözlenen bir durumdur. Sonbaharda, hasatlar toplanıp ambarların dolduğu bolluk zamanlarında yapılmıştır. Tatarlar, görücü usulü evliliğe fazla rağbet etmemektedirler. Evlenecek gençlerin birbirleriyle tanışmaları ve konuşmaları makbuldür. Daha sonra gelin isteme, söz kesme süreci başlar ve bunun için ailenin ya da yörenin en kıdemli kişisine görev verilmektedir. Görücünün pantolonunun ya da şalvarının bir paçasını çizmesinin üzerine giymesi, onu belirleyen en önemli ayrıntıdır. Sibiryaya tatarlarında ise görücü elinde, ucuna yazma bağlanan bir sopa tutarak gelmektedir. Kızlarını vermek istemeyen, ya da erkeği beğenmeyen aileler, görücüyü kapı yakınlarında oturtmaktadırlar.

Kırım Tatar Düğünlerinde, “söz bir Allah bir” denilerek söz kesilip bohçalarının verilmesiyle düğün için bir telaş başlamaktadır. Söz kesilmesinin ardından kız evinin çeyiz eşyaları hazırlanmaktadır. Bundan sonraki adım nişandır. Nişanda kız ve oğlan tarafı birbirine hediye olarak içinde elbiselik kumaş, ayakkabı, terlik, çorap, çamaşır vs. bulunan tüm ev halkı için bohça hazırlamaktadırlar. Nişan, erkek tarafının hazırladığı eşyaların, bir sandıkla kız evine getirilmesiyle başlamaktadır. Düğün günü erkek evi tarafından belirlenir ve düğün eğlencesi bir hafta kadar sürer. Gelin ve damat halk arasında kesinlikle beraber oynamamaktadır (Kalafat, 2011b: 63-65).

Evlenmenin masalsı-mitolojik türü ilk devirlerdeki statik gelişimle alakalıdır. Bu duruma örnek olarak Altay Türklerinin “Kan Budey” destanı verilebilir. Kahramanlar ile kızların birbirleriyle yarışıp, mücadele etmesi sonucu evlenmesi ve sadece galibiyetten sonra evlenebilmeleri geleneksel bir konu olarak Altay Türklerinin “Ay Manıs”, Buryatların “Alamci Mergen”, Başkurtların “Alpamşa ile Barsın-Hıluu”, Şorların “Oğlak”, Oğuzların “Dede Korkut”, doğu destanı olan “Kız Darika” vb. destanlarda, manzumelerde rastlanan bir durumdur (Akmataliyev, 2001: 22).

Resim 2: Tatar Düğünü (Sabantoy Bayramı)

Resim 3: Tatar Düğünü (Anonim)**Fotoğraf 1:** Uygur Düğünü (Anonim)

Türkmenistan folklorunda, Stalin döneminin tıpkı Lenin döneminde olduğu gibi dikkati çeken en önemli türlerinden birisi laledir. Türkmen gelin-kızları laleler aracılığıyla bu dönemde kendilerine verilen haklardan faydalandıklarını abartılı bir şekilde anlatmışlardır. Ayrıca yerli hanları ve beyleri, zenginleri, azınlıkları, İngiliz askerlerini lanetleyerek, özgürlük verdiği düşünülen Ekim Devrimine, Bolşeviklere sonsuz sevgilerini sunmuşlardır (Kalenderoğlu, 2011: 142).

1.1.3. Anadolu'da Düğün ve Evlilik Gelenekleri

Türk toplumu, kendi kültürel değerlerini, yaşatmak ve tanıtmak için gerekli çalışmayı göstermek zorundadır. Çok çeşitli yönleriyle yaşatmanın öneminin ne derece etkin olduğunu, Atatürk'ün şu veciz sözünde görmek mümkündür. *“Tatbik ve icra eden, karar verenden daima daha kuvvetlidir. Düşünmek ve kurmak yetmez. Önemli olan yaşatmak ve başarıya ulaştırmaktır.”* Her biri birer kültürel ve düşünsel anlam taşıyan folklor ürünlerinin toplumsal bir ereği, temsil ettiği bir grup, bir düşünce vardır. Bu nedenle halkı tanımak için onun düşüncesinin sonucu olan değerleri bilmenin ve yaşatmanın önemi açıktır (Çakır, 2008: 41-42). Anadolu coğrafyasında bu felsefenin izlerini ve yaşatma gayretinin endişesini taşıyan Türkologlar olduğu muhakkaktır. Fakat yalnızca Türkologlar değil, halkın da büyük desteği bu doğrultuda önemlidir. Geçmişten günümüze eğlenceye düşkün bir millet olarak anılmamız, günümüz Anadolu kültürüne de taşınmış ve yaşatılmaya devam etmektedir.

Türk halkı hayatın ölüm dışındaki doğum, sünnet, askere veya hacca gitme ve dönüş, evlilik gibi bütün geçiş dönemlerinde mutlaka eğlenceler düzenlemektedir. Bir diğer ifadeyle Türk sosyokültürel yaşamındaki geçiş dönemleri (ölüm dışında, sünnet, evlilik vb.) düzenlenen eğlencelerle ortaya çıkmaktadır. Bu eğlencelerin masrafları, genellikle geçişin sahibi ve yakınlarınca karşılanmaktadır. Bu durum, bir yönüyle eğlence karşılığında geçişin toplum tarafından onaylanmasının sağlanması şeklinde yorumlanabilir. Örneğin insanları biraraya getiren, bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendiren, ortaklığı pekiştiren, kişilerin birbirlerine ve topluma karşı nasıl hareket etmeleri gerektiğini gösteren sosyal bir olgudan bahsedilebilir. İnsanları sahip oldukları mirasın bilincine vardırıarak, gelenek göreneklerini, inançlarını, değer yargılarını, törelerini canlandıran, eğlendiren, mutluluk veren fonksiyonları ile düğün (Eker, 2000: 92), Türk kültürünün ve doğal olarak da eğlence kültürünün belli başlı izleklerinden biri olarak kabul edilmektedir (Özdemir, 2005: 51). Bireysel olarak insan olgusunun içinde barındırdığı bu sosyal etkinliklerin unutulması ve vazgeçilmesi olanaksızdır.

Her insanın içinde doğup büyüdüğü bir kültür çevresi vardır. Bu çevre, kişinin davranışlarının düzenlenmesinde, bilgisinin artmasında, kısaca bilinçlenmesinde çok etkindir. Bu etkinlik toplumun ilkel ya da uygar olmasına göre değişmektedir. İkel toplumlarda kişilerin davranışlarını geleneksel adetler, ruhsal ve biyolojik gereksinimler belirlemektedir. İleri düzeydeki uygar toplumlarda ise davranışlara geleneksel biyolojik koşulların yerine eğitim, öğretim kurum ve sistemleri biçim kazandırmaktadır (Çakır, 2008: 50-51). Uygar bir toplum olan Anadolu coğrafyasında bu tarz etkinliklere sosyo-kültürel yaşamın etkisi olduğu görülmektedir. Ancak insan hayatında doğum günü, bayram ya da diğer farklı etkinlikler gibi her yıl tekrarlanan bir durumun dışında kalan evlilik, Anadolu insanı için son derece önemlidir. Bu günün olabilecek en mükemmel biçimde kutlanması ve unutulmaması gereklidir.

Yaşamın ikinci geçit dönemi olan evlenme, gerek kızın ve erkeğin sosyalleşme sürecinin önemli bir aşamasını oluşturması, gerekse aileler arasında kurulan dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirlemesi ve düzenlemesi bakımından her zaman ve her bölgede önemli bir olay gözüyle görülmüştür (Örnek, 2000: 185). Tanışma ya da tanıştırılma evresinden başlamak üzere, nişan sürecine kadar giden zaman diliminde farklı zamanlarda, maddi manevi karşılığı olan çeşitli hediyelerle evlilik sürecinin seyri belirlenmektedir.

Anadolu’da nişanlı genç kız için “adaklı” tabir de kullanılır. Bu tabirle, nişanlanan kızın sahibinin olduğu anlatılmıştır. Düğünde beğenilen bekâr kızın sahibinin olduğu anlatılmış olunur. Düğünde beğenilen bekâr kızın başına, bekâr oğlan ve bazen de annesi bir başörtüsü atar, bu uygulama ile bir anlamda o kız sahiplenilmiştir. Nişanlı kıza kesinlikle böyle bir muamele yapılmaz zira onun sahibi vardır. Kızın veya oğlanın “başını bağlamak” onun birisine adanmasıdır. Kına da bir adama nişanesidir (Kalafat, 2011a: 260).

Gaziantep’te geçimsizlik sonucu boşanmaları önlemek için nikâh öncesinde ağzı açık tutulan bıçak, nikâhtan sonra kapatılmaktadır. Böylece muhtemel bir büyüünün önlenildiğine inanılmaktadır. Erzurum’da nikâh akdi esnasında ortaya bir kap su ve içine bıçak konulmaktadır. Bazen de bıçak yere saplanmaktadır. Artvin’de

nikâh yapılırken alt ve üst tavana bıçak saplanırsa, damat ve geline büyü yapılamayacağına inanılmaktadır. Birçok yerde olduğu gibi Adana’da düğün esnasında çiftler birbirlerinin ayağına basmak isterler. Bu uygulamanın “basılmak” inancı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Amasya’da zifaf, yatsı namazından sonra gerçekleşmektedir. Damat zifafa ilahi eşliğinde götürülmektedir. Ankara Elmadağ’da damat ve gelin, evin eşiğinden dışarı çıkarken ve bineğe binerlerken dua okunmaktadır. Böylece mutlu olunacağına inanılmaktadır. Ankara Kalecik’te “Namzet Duası” vardır. Evlenecek kimseler için söz kesilirken, camide dua okunup, şeker dağıtılmaktadır. Artvin çevresinde yeni gelinin kucağına evin eşiğinden girer girmez erkek çocuk verilirse, ilk çocuklarının erkek olacağına inanılmaktadır. Ordu’da gelin ve damat evin eşiğinden girerken horoz kesilmektedir. Kocaeli’de düğün esnasında eller kenetlenmemekte ve iplere düğüm atılmamaktadır. Aydın’da nikâh kıyılırken, kilit kapamak, parmak bağlamak, bıçak açmak doğru bulunmamakta, büyü olarak değerlendirilmektedir (Kalafat, 2009: 46-47-48).

Kars düğünlerinde Gelin alayı olarak adlandırılan grup, oğlan evi tarafından köyün dışında karşılanmaktadır. Gelinin attan inmesine damat yardım etmektedir (Kalafat, 2008: 269).

Fotoğraf 2: Yörük Düğününden Görünüm (Anonim)

Kaynak: nazilliadalet.org, 2015.

Düğünlerde eğlence amaçlı, yöresel kültür özelliklerine göre çeşitli şekillerde oyunlar oynanarak, düğün merasimleri eğlenceli hale getirilir. Bu oyunlardan bazıları, Arap, kürkçü, köçek ve deve kılığına giren kimseler tarafından oynanır. Arap'ın eli yüzü kömürle yağlanarak arkasına çan takılır (Fotoğraf 3). Kürkçü sırtına deriden bir şey giyer. Köçek, kadın kılığına giren kimsedir. Oyun seyircilerden birinin köçeği kaçırmasıyla başlar. Arap ile kürkçü kızı kurtarmak için adamın peşine düşerler. Adamı yakaladıkları yerde döverler ve kızı kurtarırlar. Deve kılığına giren kimseler ise seyircileri korkuturlar. Oyunun bitimine doğru kız evinden gönderilen kına, damadın eline yakılır (Mert, 2011: 23).

Fotoğraf 3: Arap (Anonim)

Kaynak: bilgilersitesi.com, 2015.

1.2.Türk Kültüründe Düğün Kavramı

Beş bin yıllık uzun bir geçmişe sahip, dünyanın en eski beş milletinden biri olan (Türkler, Yunanlılar, Çinliler, Romalılar ve Persler) yaklaşık iki yüz devlet kuran ve üç kıta üzerinde geniş bir coğrafyaya dağılan Türkler, son derece köklü ve zengin bir kültüre sahiptir. Türk kültürünün çok zengin bir sentez olmasının temel sebebi, yayıldığı topraklardaki mevcut kültürleri bünyesine katmasıdır. Türklerin farklı dil, din, sanat ve anlayıştaki milletlerle olan ilişkileri, Türk kültürünü zenginleştirmiş, ancak milli kültürün özünü değiştirmemiştir (Gül, 2007: 14). Böylesine köklü bir geçmişe sahip Türk kültürü içinde manevi manalara gelen maddi varlıklar olduğu bilinmektedir. Dağlara “Tanrı” adını veren Türkler, ulu, yüksek ve erişilmesi güç olan temsili ifadelerle bu dağları yücelterek, onlara olan saygılarını dile getirmişlerdir. Derin ve geniş mana bulan bu kültürün temel taşları, yaratılana yaratandan ötürü büyük saygı ve sevgi beslemişlerdir.

Türk kültüründe gökten inen her şeyin cennetten geldiği, Tanrı tarafından gönderildiği için kutlu olduğu kabul edilir. Yeni yuva, yeni ocak, yeni ev kurulurken “kutlu olsun” dilekleri dilenir. Yeni evlenen çift, eşyaları ile birlikte kutludur. “Göge zıplama, göge atma”, tahta çıkma törenlerinde olduğu gibi Tanrı’nın kutunu sağlamak için düğünde, damada uygulanan pratiklerdendir. Damadın göge çıkması gibi, gelin de gökten, cennetten gelerek eve dayanak olur. Damadın ailesine yeni gelin ile ilgili olarak “uğurlu, kademli olsun” dilekleri dilenir. Bugün olumsuz anlam sezilen “başı göge ermek” deyimini mitolojik dünyamıza ait, olumlu anlam içeren bir sözdür ve yeni evliler için kullanılmaya devam etmektedir (Ergun, 2010: 187).

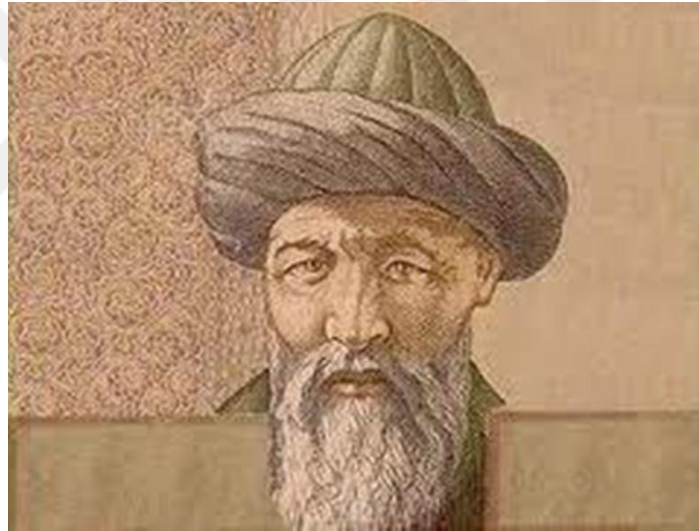
Hiçbir sosyal-kültürel sistem ne gökten iner; ne de durup dururken yok olur. Her toplumun bir dünü, önceki günü, kısa veya uzun bir tarihi vardır (Güvenç, 2011: 136). Bu sebeple Türk kültür tarihinin iyi bilinmesi, araştırılması ve kültür sanat eserlerinde dile getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkler, hiçbir törende rastgele ve zaman kaybı olacak bir âdete imza atmamışlardır.

Türk milli, tören ve gelenekleri, Türkleri çelik sağlamlığında bir arada tutan önemli bir unsur olarak tarih boyu süre gelmiştir. Yenilenme, gelişme ve sürekliliğe

açık bir tutum sergilemektedir. Türklerin devlet kurma gelenekleri, yerleştikleri bütün topraklarda aynı kültürün devamını oluşturmuş ve sürekliliğine katkıda bulunmuştur (Koçak, 2013: 57).

Balasagunlu Yusuf Has Hacib, Hükümdara öğüt verirken şu sözleri söylemiştir; “*Beyler örf ve kanuna nasıl riayet ederlerse, halkta aynı şekilde örf ve kanuna itaat eder.*” (Yusuf Has Hacib, 2003: 159) diyerek, Devlet geleneğinin üst kademedен başlayarak, halka inmesi ve halkında bu geleneğe uyma zorunluluğuna dikkat çekmiştir.

Resim 4: Yusuf Has Hacib (1017-1077)

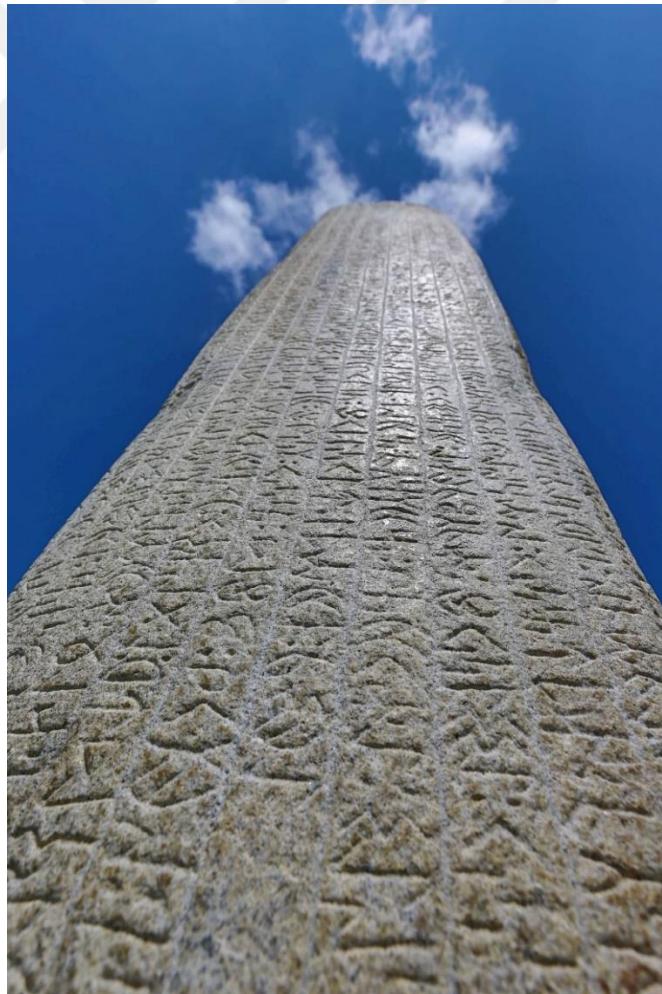
Kaynak: jeopoliturk.com, 2015.

Toplumun çekirdeğini oluşturan aile kavramı, Türk kültüründe büyük öneme sahiptir. Türklerin göç ettikleri ve yurt edindikleri coğrafyalarda sürekliliği artırma adına, aile müessesine ayrı bir ilgi duydukları muhakkaktır. Bu sebeptendir ki aile bireylerinin önemli günleri çeşitli merasimlerle kutlanılarak, sevgi ve hatıra belleklerinde unutulmaz zamanlar yaratılmasına çalışılmıştır. Sunnet ve evlilik düğünleri, bu ögenin vazgeçilmez parçaları arasındadır (Gömeç, 2006: 25).

Düğün kelimesinin Türk kültürü açısından değerlendirilmesine bakıldığında, bu kelimenin uzunca bir tarih araştırmasında karşılığı olarak “toy” kelimesinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Yine düğün ve merasim anlamında, Orhun Yazıtlarında “törün” kelimesi kullanılmıştır. Buna göre Bilge Han Yazıtında şu ifadelere yer verilmiştir;

“...Türgiş Kaganka kızımın ertenü ulug törün alı birtim. Türgiş Kagan kızın ertenü ulug törün oglıma alı birtim...” (...Türgiş Hakanına kızımı büyük merasimle gelin verdim. Türgiş Hakanı'nın kızını büyük merasimle oğluma alıverdim...)” Bilge Kağan Yazıtı, Kuzey Tarafı 9-10. satır).

Fotoğraf 4: Bilge Kağan Yazıtı

Kaynak: belgesell.com, 2015.

Türk kültüründe düğün merasimleri, eğlence odaklı olmakla birlikte, askeri hünerlerin gösterildiği bir gösteri merkezi olarak ta dikkati çekmektedir. At üstünde ok atmasıyla üne kavuşan Türk Alpleri, bu hünerlerini bu tarz merasimlerde sergileyerek sürekli talim yapmaktadırlar. Buna ek olarak atla birlikte yarış, yine Türk düğün merasimlerinin vazgeçilmez eğlenceleri ve mücadeleleri arasındadır (Ögel, 2001: 269). Bu eğlencelerin Türkler için ne anlama geldiğinin daha iyi anlaşılması adına Osmanlı dönemi bir düğünden örnek vermek, konunun Türkler için ne derece önemli olduğunun vurgulanması adına önemli bir kanıttır.

1582 yılında İstanbul büyük bir kutlamaya sahne olmuştur. 52 gün 52 gece boyunca başkentte yer yerinden oynamıştır. Osmanlı Devleti'nin doğuda, Kuzey Afrika ve Avrupa'da en geniş topraklara sahip olduğu, pek çok millet ve etnik grubu; çeşitli din mensubunu egemenliği altında tuttuğu yıllardır. Sultan III. Murad oğlu Şehzade Mehmed'in sünnet düğünü için dillere destan olacak bir şenlik düzenlenmesi emri verilmiştir. Bir yıl süren hazırlıktan sonra, Osmanlı Sultanı'nın Devleti yönettiği ve yaşadığı merkezde yapılan bu şenlik, uluslararası nitelikte bir festivale dönüşüştür. Şehzade Mehmed'in sünnet düğünü o zamana kadar yapılmış en görkemli düğünlerden daha görkemli olmuş, daha önceki bütün düğün şenliklerinden daha uzun sürmüştür. Gerek davetli, gerekse şenlikleri yaratanlar bakımından çok sayıda katılımcısıyla gerçek bir festivaldir. Bütün İstanbul halkının izlediği, birçok yabancı hükümdarın temsilciler gönderdiği, şehir esnafının tamamının, tüm dini grupların, her çeşit hüner sahibi sivil ve askerlerin tek tek veya gruplar halinde katıldığı bu 52 günlük şenlikte insanlar adeta yaşamlarını sergilemişlerdir. Padişah'ın emriyle düğün şenliklerinin bütün öyküsü yazılıp resimlendirilerek Surname-i Hümayun adını taşıyan bir kitap haline getirilmiştir. Böylece Türk kültür ve sanat tarihine dünyada benzersiz bir kaynak kazandırılmıştır. Sünnet düğününü gözümüzde canlandıran metni ve minyatürleriyle Surname, sanat eseri olmanın ötesinde, "düğün kitabı", 16. yüzyılda Osmanlı yaşamını, devletin başkenti İstanbul'u ekonomisi, sosyal hayatı, kültürü ve sanatıyla yansıtmaktadır. Halkında katıldığı düğünde saray protokolü ve hükümdarın halkla ilişkisine ışık tutmakta, seyirlik oyunları, spor ve eğlence anlayışını ortaya koymaktadır (Atasoy, 1997: 8).

Resim 5: Şehzade'nin İbrahim Paşa Sarayına Gelişi.

Kaynak: (Atasoy,1997: 8).

Günümüzde de gelin ve damadın başına konfeti ya da çeşitli besin maddeleri, değerli taşlar atılması, Osmanlı'da da olan bir gelenektir. Bu minyatürün aşağıda bulunan detayında kesesindeki değerli taşları veya madenleri atan figür dikkati çekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.DÜĞÜN TEMASININ BAZI RESSAMLARIN ESERLERİNE YANSIMASI

Doğal ve sosyal bilimlerin kesiştiği ve çevresel sorunları tetikleyen, sorunlara süreklilik kazandıran, sonucunda çözüm çabasında bulunan, özelde insan merkezli, genelde ise toplumsal bir gerçeklik söz konusudur. Toplumun içinde sosyal, kültürel ve ekonomik değişimin kontrolünde yaşam sürdüren birey, değişimin içeriğine bağlı olarak çevresini de etkilemekte ve doğanın aslından kopmasını sağlayan çaba içerisinde olmaktadır. Özellikle aydınlanma sonrası, Kartezyen rasyonel aklın doğayı anlamlandırma ve adlandırma süreci, 18. Yüzyıl sonu ile 19. Yüzyıldaki sanayi toplumunun oluşmasıyla birlikte insanların mal ve hizmetler desenindeki isteklerinde, geçmiş yüzyıllara oranla önemli bir artış meydana getirmiştir. Elbette bu durum sadece ekonomik yaşantı ile sınırlı kalmayıp, toplumsal ve siyasal yapıya da sirayet ederek, bireyi kuşatan ve bireyin toplumsal rollerini biçimlendiren bütün kuramlar içinde geçerli olmuştur (Arıbaş ve Yürüdü, 2014: 31).

Düğün, tüm insanlık için farklı inanışlarla birlikte, yeni bir adım olarak nitelendirilen evrensel bir kavramdır. Bu kavram, düğünün kendi içinde en önemli teması olan gelin ve damadın bir araya gelerek, oluşturdukları toplumun çekirdeği olan aile kurumu yaratılma sürecinin bir kutlanma biçimidir. Her ülkede farklı biçimlerde ve tekniklerde kutlanan bu sürecin başlangıcı, Türk toplumunda da farklı uygulanmaktadır. Öncelikle şunu belirtmekte fayda vardır. Düğün, folklor veya halkbilim kavramlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Folklor kavramı ya da bilim dalı olarak ele alındığında belirli bir ülkenin veya bölgenin halk yaşamı, kültürü ile ilgili araştırmalar yapan, derleme çalışmalarıyla olayları belgeleyen bir araştırma alanıdır. Halkoyunlarından, giyim kuşam kültürüne, örf ve adetlerden, masallara kadar maddi ve manevi kültürün saklanması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

2.1. Batı Resim Sanatında Düğün Temalı Resimler

Resimdeki çift, içinde buldukları burjuva mekânla birlikte, en doğal haliyle betimlenmiştir. Arnolfini'nin Düğünü, bu nedenle dinsel sanattan gündelik sanata geçişi simgelemesi açısından önemlidir. Kadın ve erkek muhteşem giysiler içinde evlerinde, evlilik akdine hazırlanmaktadır. Önlerinde duran küçük köpek evlilikte sadakati simgelemektedir. Avizde yanan tek mum ise İsa'nın varlığına işaretidir. Ressam seremoniyi yansıtmış ve imzasıyla adeta tanıklık görevini yerine getirdiğini belgelemiştir. Tam karşıda, duvarda asılı olan aynanın üzerinde “Johannes van Eyck hic fuit” yani, “Jan van Eyck buradaydı” yazmaktadır. Aynanın içinden, iki şahidin daha odada olduğu görülmektedir (Krausse, 2005: 27).

Resim 6: Jan Van Eyck, “Arnolfini'nin Evlenmesi”, Londra Ulusal Galerisi, 82,2x 60cm, 1434.

Kaynak: deviantart.com/tag/arnolfini, 2015.

Batı resim sanatı incelendiğinde düğün konusuna özellikle değinen sanatçılardan biri de Flaman Resim Sanatının önemli temsilcilerinden biri olan Pieter Brueghel'dir. Sanatçı yapıtlarında gündelik olayları mizahi bir dille eleştirirken, felsefi bir bakış açısıyla, sosyolojik bir yaklaşım benimsemiştir. “*Gelinle birlikte geldi*” şeklindeki bir Hollanda deyişi hiçbir iş yapmadan oturan kişiler için kullanılan bir deyimdir. Çünkü düğün masasında gelinin hiçbir şey yapmaması, yemek yememesi ve konuşmaması zorunluluktur. Düğün salonunun duvarındaki çapraz asılmış iki sap demeti, bütün işlerin dışarıda bırakıldığını göstermektedir. Tabloda damadın kompozisyon içinde gösterilmemesi, geleneksel olarak damadın düğün yemeğinde bulunmaması gerektiğinin göstergesidir. Yiyip içen köylüler tabloda oldukça neşeli görünmektedirler, ancak Brueghel tabloyu çizerken daha ciddi konuları da ele almıştır. 16. yüzyılın popüler İncil temalarından biri, Yuhanna İncilinde yer alan ve İsa'nın suyu şaraba dönüştürmesini anlatan Kana'da Düğün konusuna bir gönderme söz konusudur. Bu konu masa başında şarap içen kişilerle simgelendiği gibi, zaman zaman Brueghel'in bu tablosunda da olduğu gibi kadehleri dolduran adam şeklinde de betimlenmiştir.

Resim 7: Peter Brueghel, “Köy Düğünü”, Viyana Sanat Tarihi, 124x164cm, 1567-1568.

Kaynak: en.wikipedia.org, 2015.

Flaman resminin altın çağı olarak değerlendirilen dönemde eserleriyle karakteristik, psikolojik derinlik, mizahi öğeler ve aşırı renk kullanımına önem veren Jan Steen, düğün temalı resimleriyle dikkati çekmektedir. Eserlerinin çoğunda eski Hollanda atasözlerine ya da edebi metinlerine göndermeler bulunan sanatçı, çoğunlukla kendi aile fertlerini model olarak kullanmıştır. Steen az sayıda otoportre de çizmiş, ancak bunlarda hiçbir zaman gururlu veya kibirli bir tavır içinde olmamıştır.

Köy Düğünü ismini verdiği bu resimde, düğün esnasında kendinden geçmiş ve büyük bir keyifle eğlenen insanların yanısıra çocuğunu uluorta emziren anne olayın içinde betimlenmiştir. Etrafa dağılan yapraklar, yenen düğün yemekleri, kaşıklar ve sofraya, düğünde sona yaklaşıldığı izlenimini uyandırmaktadır. Kalabalık insanların kaçınılmaz olarak bulunduğu düğün merasimleri, Avrupa resminde, Türk resmine nazaran daha farklı biçimlerde ele alınmıştır. Sanatçılar, düğün temasını konu aldıkları resimlerinde, mizahi bir eleştirel dil geliştirerek, olayı sosyolojik boyutuyla ele alırken, yaşamışlıkları da izleyiciyle bütünleştirmişlerdir.

Resim 8: Jan Steen, “Köy Düğünü”, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, 57x68cm, 1670.

Kaynak: wikiart.org, 2015.

William Hogarth, sosyal eleştiriyle ahlak derslerini birleştiren, sıradan insanların hikâyelerini anlatan tablolar serisi ile ünlü İngiliz ressamdır. Eserlerinde sıradan insanların gündelik yaşamlarına mizahi bir dille yaklaşırken, politik ideoloji temelli yapıtlarıyla dikkat çekmektedir. Türk filmlerine de zaman zaman konu olan aşağıdaki resimde, bir ev sahibinin âşık olduğu hizmetçisiyle olan düğünü konu edilmiştir. Düğünde damadı elde etmiş, gelin figürü, merasimin biran önce tamamlanması için acele ederken, damadı kaçırmamak adına koluna sıkı sıkıya yapışarak, kaçırmama eğilimi içinde resmedilmiştir. Hogarth'ın bu resmi, toplumsal bir olaya, mizahi bir dille yaklaşım gösterir durumdadır. Böylesine önemli bir günde fazla sayıda konuk olmaması, olan konuklarında olaydan ilgisiz şekilde geri planda resmedilmesi, kurgusal açıdan izleyicide sosyolojik sorulara neden olmaktadır. Sorgulanması gereken en önemli unsurlardan birisi, damadın bu evlilik konusunda şüpheli tavrının yüzüne yansımaları ve etraftaki şaşkın bakışların, figürlerin birbiri üzerinde gezmesi düşündürücüdür.

Resim 9: William Hogarth, “Eski Bir Hizmetçiyle Evlilik”, tüyb, 1732-1735.

Kaynak: en.wikipedia.org, 2015.

John Henry Bacon'un "Düğün Sabahı" isimli çalışmasında zengin bir ailenin kızı olduğu gözlemlenen bir ailedeki düğün hazırlıkları dikkati çekmektedir. Gelinin yardımcıları gelinliğindeki son düzenlemeleri yaparken, gelinin yakınları yüzlerindeki hayranlık belirten ifade ve el hareketleriyle gelini incelemektedirler. Tablonun sağ tarafında oturan ve şık kıyafetler içinde bulunan figür, oturuşundaki rahatlık ve güven duygusu uyandırır biçimdeki tavrı, muhtemelen damadın annesi olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Tablonun sol alt köşesinde bulunan kız figürü, gelinin kız kardeşi olma ihtimali taşımaktadır. Ülke ve coğrafyası ne olursa olsun, düğün temalı resimlerde mutlak surette bir heyecan olduğu görülmektedir. Bu resimde de yine aynı duyguların yoğunluğu özellikle gözlenmektedir. Figürlerin duruşlarında sergilenen hareket ve vücut dili duygusal anlamda izleyicinin psikolojik düşünce yapısına doğrudan etki etmektedir.

Resim 10: John Henry Bacon, "Düğün Sabahı", tüyb, 1892.

Kaynak: fineartamerica.com, 2015.

Resim 11: John Phillip, “Kraliyet Prensesi’nin Evliliği”, tüyb, tarih bilinmiyor.

Kaynak: paintingwedding.com, 2015.

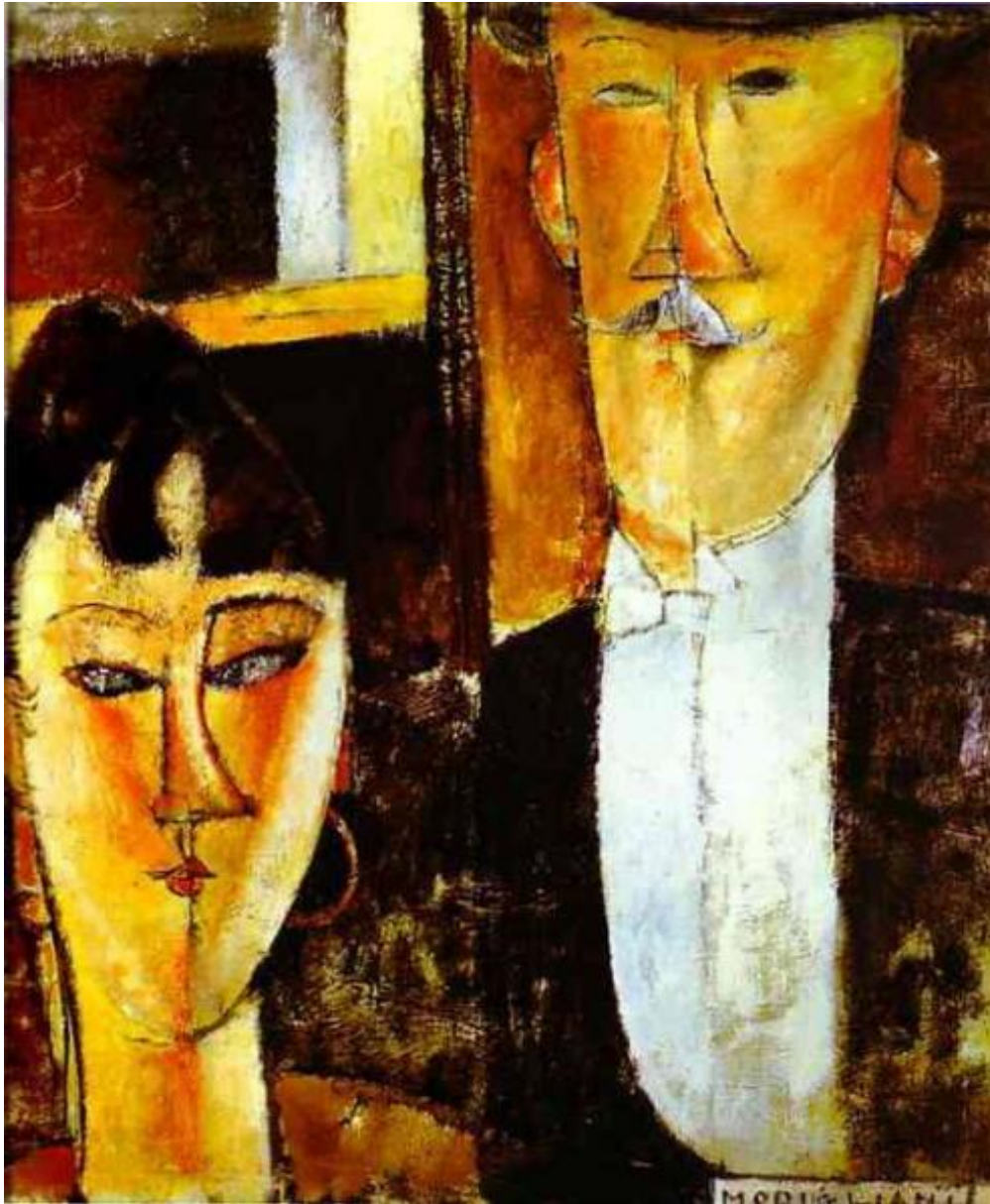
Resim 12: Friedrich Ludvig, “Gelin ve Damat”, tüyb, tarih bilinmiyor.

Kaynak: paintingwedding.com, 2015.

Avrupa resminde “Gelin ve Damat” konuları incelendiğinde Türk resmine göre bazı farklılıklar dikkati çekmektedir. Özellikle duygusal anlamda birbirlerini seven gençlerin mutlu bir yuva kurmalarına adına başlatılan eğlence kültürü içinde gelinin ister kraliyet mensubu olsun, isterse sıradan bir vatandaş olsun hissettiği duyguların tarifi kesişse de sadelik dikkati çekmektedir.

Resim 13: Amedeo Modigliani, “Gelin ve Damat”, tüyb, 1915.

Kaynak: paintingwedding.com, 2015.

Avrupa resmi, tarihsel anlamda geriye doğru gidildikçe, düğünlerin daha fazla sadelik gösterdiği görülmektedir. Düğüne katılan davetlilerin ve tören sırasındaki hareketlerinin yansıtıldığı çalışmalarda tiyatro sahnesinde oyun oynayan figürlere benzer hareketler ve yapı söz konusudur. Düğün özelliğine göre kalabalık figürlü kompozisyonların tercih edildiği resimlerde, kompozisyonun ana karakteri, diğer davetlilerden daha vurgulu ve baskın yapılarak, konu izleyiciye belirli bir bakış noktası sağlamaktadır. Kompozisyonları belirleyen ana unsurlardan biride sanatçının kendi üslubuna göre kompozisyonlara yer vermesidir. Modigliani, kendi üslubunda çok kalabalık kompozisyonları tercih etmediği için bu kompozisyonda da olayı gelin ve damat figüründe sabitlemiştir. Goya'nın "Düğün" adını verdiği çalışması incelendiğinde düğüne katılan davetlilerin tarihsel bir mekân içinde ele alındığı görülmektedir. İspanya Kral ve Kraliçesi'nin isteğiyle sarayın duvarlarına resimler yapan Goya, mizahi ve küçümseme örneklerini içinde barındıran bu kompozisyonu meydana getirmiştir. Parası ve şöhreti için çirkin olarak tasvir edilen bir erkekle evlenen güzel bir kızın tasvir edildiği çalışmada, kızın damadın önünde bulunması ve aralarındaki mesafe sevgiden uzak, tamamen mantık evliliğine dayalı bir durumu dile getirmektedir.

Resim 14: Francisco Goya, "Düğün", tüyb, 1791-1792.

Kaynak: paintingdb.com, 2015.

Gustave Courbet yaşadığı dönemin en iyi gözlemcilerinden biri olarak gerçekçi bir bakış açısıyla resimler meydana getirmiş önemli ressamlardan biridir. Bu resmin hikâyesi ilginçtir. Resim iddialara göre sıradan bir yaşam sürülen bir evde, düğün hazırlıklarının birarada yürütülmesine vurgu yapmaktadır. Geline yardımcı olan yakınları, komşularının hemen hepsi hareketlidir ve düğün hazırlığına katkı sağlamaktadırlar. Evlenildikten sonra yatılacak yatak, gelinin kıyafetleri, masa örtüleri büyük bir titizlik içinde hazırlanmaktadır. Ancak bu resmi inceleyen ve Courbet konusunda deneyimli olan bazı araştırmacılar, resimde dikkati çeken gelinin sol elinin figüre göre desen anlamında hatalı olduğunu keşfetmişler ve resmi kimyasal testler altında incelemişlerdir. Buradan çıkan sonuç, figürün aslında ölü bir kadını betimlediği ve cenaze için hazırlandığını ortaya koymaktadır. Ancak Courbet'in ölümünden sonra kolay satılacağı düşünülerek çıplak kadın giydirilmiş ve eline bir ayna yerleştirilmiştir.

Resim 15: Gustave Courbet, “Gelinin Hazırlanması”, tüy, 1850.

Kaynak: paintingwedding.com, 2015.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.KÜLTÜREL BİR ÖGE OLARAK DÜĞÜN VE ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNE YANSIMASI

3.1. Türk Resim Sanatında Düğün Temalı Resimler

Bölgesel özellikler, gelenek-görenek, örf ve adetlere göre farklılıklar gösteren düğün törenleri, Türk resim sanatına da konu olmuştur. Özellikle bu kutsal töreni irdeleyen bazı ressamalar, düğün temasına paralel olarak horon, halay, cümbüş, şenlik, gelin-güvey, gelin alayı, Yörük düğünü, köy düğünü, gecekodu düğünü, balıkçı düğünü, denizcilerin düğünü, düğün güreşi, sünnet düğünü, davul zurna gibi konuları eserlerine taşımışlardır (Başbuğ, 2012: 169). Bu çeşitlilik içinde ele alınan düğün teması, bölgesel özelliklere göre farklı biçimlerde kutlanarak unutulmaz bir güne dönüştürülse de özünde bu mutlu günü anma adına yapılan bir çeşit merasimdir. Ressamalar eserlerinde bu konuları işlerken, gördükleri ve inceledikleri konu edinerek, kendi üsluplarında biçimlendirmişlerdir. Dolayısıyla ortaya sanat formuna dönüşmüş bir eser çıksa da kültürel anlamda belge ve meta biçimine dönüşmüştür.

Sosyal normlar, örf, adet, gelenek, görenek, töre, inanç, moda gibi sosyal alışkanlıkları içine almaktadır. Sosyal normların en temel özelliği toplumdaki yaptırım güçleridir. Bunlar, bireyler üzerinde zorlayıcı, kınayıcı ya da özendirici, ödüllendirici tepkilerini ve baskılarını işleterek toplumdaki baskılarını korurlar (Başçetinçelik, 2009: 28). Bu baskılar zaman zaman olumlu sonuçlar da doğurabilir. Toplumsal anlamda kabul görmüş ve gelenek haline getirilmiş kutlama biçimleri bu baskının sonucu olarak olumlu bir izleğe dönüşmüştür. Halay, horon gibi kültürel anlamda geleneksel çizgide belli form ve ritimlerle yürüyen oyunlar, çağın gençleri arasında belirli bölgelerde devam ettirilse de özellikle büyük kentlerde yerini alternatif biçimlere bırakmıştır.

Bu geleneksel oyunlardan biri olan Horon, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde geleneksel halk danslarının genel adıdır. Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere tüm Karadeniz sahillerinde ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde oynanmaktadır. Özellikle düğün, nişan, asker uğurlama, yayla şenlikleri gibi toplu eğlencelerde görsel

zenginliği artırıcı, heyecan ve mutluluğu ifade eden bir rol oynamaktadır. Türk resmi içinde önemli bir konuma sahip olan ressam Orhan etinkaya ‘‘Horon’’ ismini verdiği çalışmasıyla, modern Türk resmini kendine özgü üslubuyla temsil etmektedir (Başbuğ, 2012: 169).

Halay, Güneydoğu ve Orta Anadolu bölgelerinde oynanan oyunların genel ismidir. Bu bölge içerisinde orum, Ankara, Nevşehir, Kırşehir şehirlerini kapsamaktadır. Halay oyunları kimi zaman düz bir dizi şeklinde kimi zamanda toplu bir çember şeklinde oynanan oyunlardır. Halay oyununun en büyük özelliği oyuncu sayısının en az beş olmasıdır. Aksi takdirde halay oyunu özelliğini kaybetmektedir. Orta Anadolu yiğitlerine ‘‘Seymen’’ denmektedir. Halaylar tıpkı barlar gibi davul ve zurna eşliğinde oynanan oyunlardır (Yücel, 2011: 5). Halay, davul ve zurna ile alınan müzikler eşliğinde oynanmaktadır. Ressam Mehmet Sabır ve Mehmet Pesen’in eserlerinde ‘‘Halay’’ konusuna vurgu yapılmaktadır. Köy meydanında bir araya gelen düğün yakınları, birbirine kenetlenerek eğlenmektedirler (Başbuğ, 2012: 169).

Ressamların eserlerinde görselleşen bir başka konuda, Yörük Düğünü’dür. Yörük toplumunda önemli bir saygınlığa sahip Yörük beyleri kız isteme durumunda da başrol oynamaktadır. Evlenme hem görücü hem de anlaşma usulüyle olabilmektedir. Görücü usulünde evlilik, aile reisinin verip vermemesiyle sonuca bağlanır. Anadolu’da ve kırsal kesimde evlilik önemli olaydır. Yörüklere kız on yedisinde, erkek yirmi ikisinde evlendirilmelidir. Kız isteme, vatani görevini yerine getirmiş ve belirli yaşa gelmiş gencin evliliğe hazır hale gelmesiyle birlikte başlayan bir süreçtir. Evlenecek genç erkek için yakınları kız araştırırlar. Kız bulunduktan sonra kızın evlenmeye razı olup olmadığı sorulur. Kızın evliliğe hazır olduğu haberiyle birlikte kız isteme süreci başlar. Kız istenirken Allah’ın adı anılarak olayın kutsal ve manevi yönüne vurgu yapılır. Kız tarafı düşünmek için süre isteyebilir veya teklifi kabul etmeyebilir. Cevap olumlu olursa, birkaç gün sonra oğlan evinin ziyaretleri başlayabilir. Bu süreçte tatlı ikram edilmesi, neşe ve mutluluk getirmesi, muhabbetin keyifli sürmesi adına önemlidir. Tatlıdan sonra su veya şerbetler içilir ve sonra kız ile birlikte oğlan büyüklerinin ellerini öperek hayır dualarını alırlar. Daha

sonra nişan, düğün ve diğer konular konuşularak, olay resmiyet kazanır. Anadolu'nun pek çok bölgesinde bu şekilde bir süreç izlenirken, düğün veya benzer merasimlerde halk arasında oynanan ilginç oyunlar dikkati çekmektedir. Bu oyunlardan biri de “Arap Oyunu” olarak isimlendirilen oyundur. Oyunda köyden bir genç, Arap kılığına girerek, çevresindeki kişileri yakalamaya çalışır. Yakaladıktan sonra düğün sahibinden talepler başlar ve talepleri yerine getirilirse alı koyduğu kişileri serbest bırakır. Bunun dışında “Gelin Alayı” olarak nitelendirilen ve gelinin eşyalarıyla birlikte damat evine getirildiği bir durum vardır. Burada gelin, çevre yerler dolaştırıldıktan sonra damat evine getirilir ve çeşitli etkinliklerle olay unutulmaz bir hal alır. Yöresel ve coğrafi durumlara göre farklılıklar görülse de sonuç itibarıyla amaç aynıdır. Bolluk, bereket, güven, sağlık ve mutluluk gibi kavramların bu çiftin hanesinden eksik olmaması dilenir. Köy düğünü, teması birçok ressam tarafından tasvir edilmiştir. Özellikle bu konuyu en iyi biçimde yansıtan ressamların başında Mehmet Pesen gelmektedir. “Köy Düğünü” isimli çalışmalarında (Resim 57-59) kırsal kesim insanının bu şenliğe gösterdiği ilgi ve alaka yansıtılmıştır.

Geleneksel kültürde kına gecesinin ertesi günü gelin alma günüdür. Gelin alma günü, düğün başladıktan sonra geçen 3. veya 4. güne rastlar. Bugün genellikle Pazar günüdür. Pazar sabahı erkenden kız evinde gelin çıkarma, oğlan evinde gelin alma hazırlıklarına başlanır. Kız evi, kızını yeni yuvasına uğurlayacağı için hüznü, oğlan evi ise aileye katılacak yeni birey için heyecanlı ve mutludur. Kız evinde sessizlik, oğlan evinde eğlence egemendir. Oğlan evinden konvoy olarak hareket eden gelin alıcılar, öğle olmadan eğlence ve oyunlarla, davul zurna ile kız evine gelirler. Evin önünde oyunlar oynar, halaylar çekerler, bu günde, kız evinden kimse oyunlara katılmamaktadır. Pek çok yörede kız evine yaklaşan gelin alıcılara, kız tarafı çeşitli oyunlar yapar, zorluklar çıkarır. Gelin alıcılar, geldikten sonra gelin hazırlanır, ailesi ile vedalaşır, dualar edilir ve ana evinden koca evine yine davul, zurna eşliğinde uğurlanır (Başçetinçelik, 2009: 268-269).

Düğün aşamasında en çok rağbet edilen ve tüm bölgelerde görülen oyunlardan biri de “Mumlu Dans” namıyla dünyaca tanınan Çayda-Çıradır. Oyun Elazığ

Harput'tan derlenmiştir. Çayda Çıra oyunu hakkında çeşitli efsaneler vardır. Ancak bunlar dilden dile dolaşan halk masallarına benzemekte ve diğer şehirlerimizde anlatılan efsanelerin bir başka şekli ya da değişikliğe uğramış haliyle anlatılmaktadır. Oyun, köken itibariyle aydınlatma amacı güdülerek ortaya çıkmıştır (Başbuğ, 2012: 169-170).

Farklı efsanelerle anılan Çayda-Çıra, Türkiye'nin hemen her bölgesinde bilinmekte ve oynanmaktadır. Bir efsaneye göre birbirini seven iki genç Hazar Gölü kenarında gizlice bir araya gelmektedirler. Erkeğin sevdalısının yanına gidebilmesi için Hazar'ı yüzerek geçmesi gerekmektedir. Buluşma saati olarak gece seçildiği için kız, sevdiği erkeğe yerini belli etmek amacıyla bir çıra yakmakta ve işaret vermektedir. Erkek, ışığa doğru yüzerek sevdiği kızın yanına ulaşabilmektedir. Durumu öğrenen kızın babası bir gün erkekle bulaşacağı esnada kızın yakmış olduğu çirayı söndürerek erkeğin gölde kaybolmasına sebep olur. Erkekten bir daha haber alınamaz ve bu duruma çok üzülen kız, canına kıyar ve bu olay dilden dile yayılır. Çayda-Çıra konusu da özellikle Mehmet Pesen tarafından oldukça etkili biçimde yorumlanmıştır (Resim 61). Eserinde ellerinde mumlarıyla dans eden yerel kıyafetli kızlar bu durumun belgesi niteliğindedir (Başbuğ, 2012: 170).

Resim 16: Kayıhan Keskinok, "Gecekonuda Düğün".

Kaynak: (Başbuğ, 2012: 176).

Türk resminde folklorik anlamda sayısız eserler üretmiş Malik Aksel 1903 yılında Selanik'te (Katerin) dünyaya gelmiştir. Resim yapmaya ilköğreniminden çok önce başlamıştır. Aile Balkan savaşları sırasında İstanbul'a göç edince, ilköğrenimini Beyazıt Numune Mektebi'nde tamamlamıştır. 1918 yılında başladığı İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'nda Şevket Dağ ile karşılaşması, yaşamında bir dönüm noktası olmuştur. 1928'deki Avrupa sınavını kazanan ilk beş kişi arasında Malik Aksel'de yer almıştır. Almanya'da sanat pedagojisi ve iş eğitimi konusunda öğrenim görmüştür. Ayrıca Pof. Grossman'ın atölyesinde yağlıboya ve gravür çalışmaları yapmıştır. Malik Aksel, izlenimci Alman ressamlardan yansımalar taşıyan ama zamanla kendi gerçekliğine dönüşen resimlerinde, çağdaş Türk yaşamından sahneleri, geleneksel kültür izlenimlerinin kaybolmadığı ortamlar içinde işlemiştir (Özsezgin, 2010: 37). Özellikle folklorik halk kültürünün temellendiği çalışmalarında, Anadolu insanının günlük yaşamından kesitler sunarken, gelenek ve görenekleri kendi üslubuna göre yansıtmıştır. Düğün temasına farklı bir bakış açısıyla yaklaşan sanatçı, gelin temasını geleneksel kıyafetler içinde ele alarak (Resim 40), Denizli yöresine ait bir geline atıfta bulunmuştur.

1918 doğumlu olan Mümtaz Yener, 1935 yılında girdiği Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde, sırasıyla Nazmi Ziya Güran, İbrahim Çallı ve Leopold Levy'nin öğrencisi olmuştur. Henüz öğrenciyken, Haşmet Akal, Avni Abraş, Agop Arad, Turgut Atalay, Ferruh Başağa, Nijad Melih Devrim, Nuri İyem, Kemal Sönmezler, Selim Turan ile birlikte Yeniler grubunun kurucuları arasında yer almış ve grubun 1941-1950 yılları arasındaki sergilerine katılmıştır. İkinci Dünya Savaşı Mümtaz Yener ve aynı kuşaktan pek çok Akademi öğrencisinin yurtdışına çıkmalarını engellemekle kalmamış, savaşın ekonomik güçlükleri, onun ve arkadaşlarının sanatının biçimlenmesinde de etkili bir unsur olmuştur. Sanatın salt biçimden çok, bir içeriği olması gerektiğini savunan bu gurubun elemanlarından bazıları zamanla bu düşünce biçimden uzaklaşsalar da Mümtaz Yener içinde insanın olmadığı çok az resim yapmıştır (<http://lebriz.com>, 2016). Konularının temelini insanların oluşturduğu kalabalık topluluklar olan Yener'inde düğün temalı resminde yine kalabalık bir halk topluluğunun düğün merasimleri dikkati çekmektedir.

1922’de İstanbul’da doğan Kristin Saleri, ilk derslerini İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü’nde, Feyhaman Duran’dan almıştır. 1951-1955 yıllarında, Roma, Paris, Münih’te araştırmalar yapan Saleri, 1959’da Andre Lhote atölyesinde bir süre çalışmıştır. Uluslararası Türk Kadın Sanatçıları Kulübü’nün kurucu üyeleri arasında yer alan Saleri, ilk kişisel sergisini 1957’de İstanbul’da açmıştır. İstanbul Resim Heykel Müzesinin yanı sıra Paris Pompidou Müzesi ve Lizbon Goulbengian Vakfı Müzesi de dâhil olmak üzere yurt dışında birçok özel koleksiyonda eserleri bulunan Saleri’nin resimleri, renkle oluşturulmuş çizgi yumaklarının yarı-figüratif bir anlayış çerçevesinde düzenlenmiş, kompozisyon karakteri üzerine kuruludur (<http://narart.com.tr>, 2015). Eserlerinde zaman zaman Anadolu’nun çeşitli yörelerine ait düğün törenlerini kendine konu eden sanatçı, renkçi ve lekesel anlatımıyla yarı soyuta uzanan düzenlemelerinde düğün konusuna farklı yaklaşım sergilemektedir.

Hulusi Mercan, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde Hikmet Onat ve İbrahim Çallı Atölyelerinde öğrenim görmüş, 1945 yılında mezun olmuştur. 1947’de gittiği Paris’te André Lhote ile çalışmış, 1953’te yurda dönmüş ve çalışmalarını serbest sanatçı olarak sürdürmüştür. Hasan Hulusi Mercan, Türk Resminde yüzeyi geometrik planlar dâhilinde değerlendiren, figüratif unsurları ve doğa gözlemlerini bu alt yapı üzerinde renkçi bir paletle betimleyen ilginç bir tavrı örneklemektedir. Peyzaj türünde yoğunlaşan çalışmalarında Akademi kaynaklı doğa ilgisi ve coşkulu yorum yaklaşımını, Paris’te edindiği görsel/düşünsel algı olasılıkları çerçevesinde bir arada kullanmayı denemiştir. Estetik/plastik bir uzamda algı alışkanlıklarını kırarak biçimsel bir kaygıyla resim yüzeyini oluşturmuştur. Mercan, derinlik ve perspektifi yok etmeye eğilimli İzlenimci yaklaşımda, Türk sanatçısının kendini alamadığı duygusal kabullenişin sınırlarını zorlamış ve gerçekten imgeyi, görüntü alanını yüzeyle özdeş hale getirmiştir (<http://sanalmuze.tcmb.gov.tr>, 2015).

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Güzel Sanatlar Akademisi’nde başlayıp Paris’te sürdürdüğü resim öğreniminin ardından yurda dönmüş ve yaşamı boyunca Güzel Sanatlar Akademisi’nde ders vermiştir. Yazma, gravür, seramik, heykel, vitray, mozaik, hat, ipek baskı, litografi gibi birçok formlarda eserler üreten sanatçı,

geleneksel süsleme ve halk el sanatlarında seçtiği motifleri yapıtlarında Batı'nın teknikleriyle birleştirerek kullanmıştır. Şiirlerinde de halk kaynağından beslendi; masallardan, söylencelerden, türkülerden yararlanarak, doğa tutkusunu, insan sevgisini, yaşama sevincini, toplumsal sorunları yansıtmıştır (<https://tr.wikipedia.org>, 2015).

Eren Eyüboğlu, 1913 yılında Romanya'da doğmuştur. 1930 ve 1932 yılları arasında Paris'te Andre Lhote atölyesinde çalışmış ve Paris'te iki sergi düzenlemiştir. Bu sürede Monet ve Cezanne'nin eserlerini incelemiş ve onlardan röprodüksiyon çalışmıştır. 1933'te Romanya'ya dönerek burada sergiler açmış ve sanat hareketlerine devam etmiştir. 1930 yılında Paris'te tanıştığı ve kendisi gibi resim sanatçısı olan Bedri Rahmi Eyüboğlu ile 1936 yılında evlenmiş ve bundan sonraki sanat çalışmalarını İstanbul'da yürütmüştür. İki resim sanatçısı eş olarak yaşamlarını sürdürmeye başladıkları dönemde, Türkiye'nin dört bir yanını dolaşarak Anadolu insanının yaşam biçimini, folklorik özellikleri plastik öğelerle birleştirerek tuvallerine yansıtmışlardır. Eren Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu ile birlikte D Grubu'na katılmıştır. Topluluğun etkinliklerinde önemli rol üstlenen sanatçı, resimlerinde soyutlamacı ve ekspresyonist görüşü ile Anadolu insanına ve doğal yaşama yönelik konular işlemiştir (<http://www.guzelsanatlar.gov.tr>, 2015). Düğün temasına gelin figürüyle yaklaşan sanatçı, Bursa'da gerçekleşen bir düğün merasimini tuvaline taşıyarak, gelinin farklı ruh halini işlemiştir.

Leman Tantuğ, ilk çalışmalarındaki gerçekçi, figüratif kaygısını zamanla kaybederek pastel renklerle boyadığı naif anlatımlı resimler yapmıştır (Başkan, 1991: 90). Düğün konusuna farklı bir bakış açısı getirerek konuyu sosyolojik anlamda ele almıştır.

Necdet Kalay, 1932 yılında İstanbul'da doğmuş, ilk ve orta öğrenimini burada tamamlamıştır. İlk çalışmalarına heykel sanatçısı Faruk Morel ve ressam Şeref Akdik'den ders alarak başlayan sanatçı, daha sonraki yıllarda Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde eğitim görmüştür. 1954-1957 yılları arasında eğitim gördüğü Güzel Sanatlar Akademisi'nde pek çok otoriteden resimle birlikte sanat tarihi dersleri de almış, böylece sanat kültürünü geliştirmiştir (<http://www.gulum.net>,

2015). Necdet Kalay'ın düğün temasına yaklaşım biçimi lekesele düzenlemeler şeklinde, somuttan soyuta uzanan ve zamanla konturlarla ayrışan biçim düzenlemeleri biçimindedir. Köy düğününü inceleyen sanatçı, köy coşkusunu ele alırken, her yanı donattığı Türk bayraklarıyla milli kültüre vurgu yapmıştır.

Galatasaray Lisesi'ni ve Güzel Sanatlar Akademisini bitiren Cihat Burak, memur ve mimar olarak bir süre görev yapmıştır. Işık Özel Mimarlık Okulu'nda resim öğretmeni olarak görev yapmış, 1964'te Musée de l'Art Moderne'e gönderdiği tabloyla bronz madalya ödülü kazanmıştır. Yine 1964'te Uluslararası Utrillo Yarışması'na katılan 700 yapıt arasında ilk ona giren yapıtı dolayısıyla ödül almıştır. 1967'de Çağdaş Türk Ressamları Cemiyeti'nin düzenlediği resim yarışmasında birinci olmuş, 1973'te Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nden Başarı Ödülü ve 1982'de Sedat Simavi Ödülü'nü kazanmıştır (<http://www.msxlabs.org>, 2015). “Telli Baba'da Gelin ve Damat” isimli çalışmasında (Resim 51) İstanbul'un önemli ziyaret mekânlarından biri olan Telli Baba Türbesi Rumelikavağı'nda yer almaktadır. Yaklaşık bir asır önce hasta bir genç kızın onu rüyasında görmesiyle türbesi ortaya çıkarıldığı söylenmektedir. Türbesi bulunduktan sonra kız iyileşmiştir. Bu nedenle evlenecek çiftler ve sıkıntıya düşen insanlar, bu türbeye giderek dua etmektedirler. Genelde toplumsal konulara değinen Cihat Burak, bu çalışmasıyla düğün konusunu işlerken yerel unsurları da eserinin parçası haline getirmiştir.

Nuran Altıata 1958 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü Zeki Kocamemi Atölyesi'nden mezun olduktan sonra bir süre Şişe ve Cam Fabrikası'nda desinatör olarak çalışmıştır. 1960'tan sonra yaşamını Ankara'da sürdüren sanatçı, bir devlet kuruluşunun teknik bürosunda çalışmış, Erkek Teknik Öğretmen Okulu'nda ders vermiştir. İlk eserlerinde çalışan kadınları işleyen sanatçı, daha sonra savaş yıllarını yaşadığı İstanbul'daki çocukluğuna yönelmiş, çocuk gözüyle vapurda, sokakta, evlerde gözlemediği, ancak iç dünyalarını tanımadığı kadınları tuvaline taşımıştır. Ona göre bu, salt nostaljik bir eğilim değil, toplumca içinde yaşanan kaostan kaçış, insan belleğinin başarabildiği ayıklama ve çocuk saflığı ile yaratılabilen bir düşler dünyasında mutluluk aramıştır. Zamanla bu figürler, duygu ve düşüncelerini ifadede bir araç, bir enstrümana dönüşmüş, özgün

çalışmasının vazgeçilmez unsurları olmuştur (<http://www.turkishpaintings.com>, 2015). Nuran Altıata'nın "Düğün" ismini verdiği çalışmasında (Resim 53) evlilik günlerinde çok mutlu ve mesut olan bir çiftin hayallere dalması resmedilmiştir. Gelecek adına güzel düşünceleri yüzlerine rastlayan çift, umut içinde gelecek yılları ve mutlulukları düşünmektedirler.

Naciye İzbul, 1912 yılında Bulgaristan'da dünyaya gelmiştir. Resim çalışmalarına 1952 yılında İzmir'de Şeref Bigalı ile başlayan İzbul, Ankara'da Refik Epikman ile çalışmalarını sürdürmüştür. 1977'de Viyana Uluslararası Interkunst Sanat Fuarı'na 6 eserle katılmıştır. Aynı yıllarda Ankara Kadın Ressamlar Derneği'nin Viyana'da açtığı sergide eserleriyle yer almıştır (Anonim, 2013: 230). Naciye İzbul'un "18. yüzyıl Gelini" ismini verdiği çalışması (Resim 54) geleneksel kıyafetler içinde resmedilmiş genç bir kız figürünü tasvir etmektedir. Üzerinde işlemeleriyle Türk kültürünü motiflerini ve renkleri yansıtan kıyafet bugünde özellikle kına gecelerinde giyilen bir kıyafettir.

Nuri İyem, 1915 yılında, İstanbul Aksaray'da Hüseyin Hüsnü İyem Bey ve Melek Hanım'ın yedinci ve son çocukları olarak dünyaya gelmiştir. Ancak ailesinin yaşamını sürdürebilen ikinci çocuğu olmuştur. Henüz üç yaşında iken 1918 yılında annesi ve ablası ile birlikte babasının görevi nedeniyle Mardin'in Cizre ilçesine gitmiştir. İleriki yıllarda gözleri sanat yaşamının portrelerine konu olacak ve kendisi ile çok yakından ilgilenen ablasını, 1922 yılında kaybetmiştir. İlkokula Mardin'de başlamış, ardından annesi ve teyzesiyle gittiği Arnavutluk İşkodra'da mahalle mektebi, ardından da İtalyan İlkokulu'na devam etmiştir. Ortaokulu, tekrar döndüğü İstanbul'da okuyan Nuri İyem, Pertevniyal Lisesi öğrencisi iken yaptığı resimlerini dönemin Akademi hocası Nazmi Ziya Güran'a göstermiş ve Akademi'ye uzanan süreci başlamıştır. 1933 yılında girdiği Akademi'de öğreniminin ilk yılında Nazmi Ziya Güran'ın öğrencisi olmuştur. Daha sonraki yıllarda Hikmet Onat, İbrahim Çallı ve Leopold Levy ile çalışmıştır. Estetik derslerini ise Ahmet Hamdi Tanpınar'dan almıştır (Giray, 2001: 15-30). Eserlerinde düğün konulu çalışmalara da zaman zaman yer veren İyem, lirik dilin en güzel temsilcilerinden biri olarak Türk resminde önemli bir yere sahiptir.

1923 yılında İstanbul'da doğan Mehmet Pesen, 1948 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü'nü bitirmiştir. Akademiden hocası Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğretisi doğrultusunda kurulan On'lar Grubu içinde yer almıştır. Minyatürle resmi bağdaştıran, folklorik temellere dayanan eserler üretmiştir. Yurtiçi ve yurtdışında elliye aşkın kişisel sergi açan Pesen, Uzun yıllar Haydarpaşa Lisesi'nde resim öğretmenliği yapmıştır. 1986'da Barış, Sevgi ve Dostluk konulu Uluslararası Resim Yarışması'nda birincilik ödülü almıştır. 70'lerin başlarında, köy düğünleri konulu bir İstanbul sergisinde sanatçı, salonun köşesinde ziyaretçileri ile oturmuş sohbet ederken, yakındaki kahvehaneden oraya çay-kahve taşıyan adam, sanatçının dikkatini çekmiştir. Duvarlardaki resimleri dikkatle inceleyen bu adam, Unkapanı'ndaki hamallar gibi çoluğunu çocuğunu köyde bırakıp İstanbul'da çalışmaya gelmiştir. Pesen, birden adamın resimlerden birine bakarken gözlerini sildiğini fark etmiştir. Yanına gidip ne olduğunu sorduğunda adam kendisinin de bir zamanlar tıpkı resimdeki gibi bir düğünle evlendiğini, karısının aynı oradaki gibi köye at üstünde getirildiğini, bütün bunları hatırlayınca efkârlandığını söylemiştir. Bu sergiyi izleyen, İstanbul ve Anadolu'daki pek çok sergide de Pesen, hayatlarını konu ettiği insanlardan benzer tepkiler almıştır. Köy düğünleri, 1980'lere kadar tabloların asıl konusu olmayı sürdürmüştür. Bu konu çerçevesinde, tüm yapıtlarda esas olarak temsil edilen, genel olarak Anadolu folkloru olmuştur. Oysa 1980'lerden itibaren Pesen, dikkatini bu coğrafyanın daha özel köşelerinde yoğunlaştırmaya başlamıştır. Hayatlarını denize bağlamış insanlarıyla Karadeniz, peri bacaları ve hızla değişen kültürel yapısı ile Kapadokya, özgün mimarisi ile Bodrum, köy düğünleri sanatçının konu dağarcığına girmiştir (www.mehmetpesen.com, 2016). Mehmet Pesen, düğün konusunu eserlerinde yoğun biçimde işleyen sanatçılardan biridir. İlk çalışmalarında daha soyut bir anlayışta lekesel düzenlemeleriyle dikkati çeken sanatçı, konu özelliklerinden taviz vermeden Anadolu halk kültürünün izlerini somuttan soyuta uzanan çizgide ele almıştır. Daha sonraları çalışmalarında minyatür düzenlemelerinden izler taşıırken benzer konuları, en ince ayrıntısına kadar işlemiştir.

Şükran Pekmezci, 1946 yılında Çankırı'da dünyaya gelmiştir. İlkokuldan sonra Çankırı Merkez Ortaokulu'nda resme karşı ilgi duymuş, ortaokuldaki resim öğretmeni Hüsnü Tekin'in yöreklendirmesiyle resme karşı yönelmiştir. 1962 yılında

Konya Kız Öğretmen Okulu'nu kazanmış, buradaki öğretmenlerinin dikkatini çekerek İstanbul Çapa Öğretmen Okulu Resim Semineri sınavına gönderilmiştir. Bu kurumda İlhami Demirci, Selahattin Taran, Hidayet Gülen, Enver Naci Gökşen gibi hocalardan dersler almış, daha sonra 1967 yılında İzmir Buca Eğitim Enstitüsü resim Bölümü sınavlarını birincilikle kazanmıştır. Bu okulda da Nejat Akkan, Turgut Pura, Şeref Bigalı gibi sanatçılardan sanat eğitimi alarak 1970 yılında mezun olmuştur (Anonim, 2007: 1). Pekmezci'nin eserlerinde kullandığı dil, düğün olgusunun Anadolu'nun her yöresinin benzer yansıması şeklindedir. Gelin-damat figürünün yanında bu birlikteliğe şahitlik edecek aile yakınları ve diğer katılımcıların bir araya gelmesiyle birlikte kalabalık figürler resmin ana unsurları oluşturmaktadır. Sanatçının eserlerinde kullandığı yalın dil, olayın çok iyi bir gözlem sonucunda belirlenmesi ve konuya uyarlanması bir göstergesidir.

Türk halk kültürünün temel şeması, örf, adet ve geleneklerin uygulanması ve sürdürülebilirliğidir. Bu anlamda folklor araştırmacıları kadar, ressamlarında bu konuda eser ürettiği olgusu tartışılmaz bir gerçektir. Çağdaş Türk resmi olarak adlandırılan dönemde pek çok sanatçı düğün konusunda eser üretmiştir. Kendine has bir üslup ve bakış açısı geliştiren ressamlar, Anadolu coğrafyasını iyi süzmüş ve halkı gözlemlemiştir. Dolayısıyla halktan kopuk bir sanat anlayışının bu manada geneli kapsamayacağı aşikâr bir durumdur. Bununla birlikte dönem dönem bazı yaklaşım tarzlarında farklılıklar görülse de çağdaş yorumlama düzeyinde materyal ve teknik kullanımında bu konunun işlendiği muhakkaktır. Çağdaşlaşma ve muasır toplumunun endüstri karşısında hızlı yükselişi, örf, adet ancak geleneklerde bazı değişiklikler meydana getirirse de ressamların geçiş süreçleri çok hızlı bir değişim göstermemiştir. Farklı zaman dilimlerinde özellikle müzelerde yer alan çalışmalar incelendiğinde, bu sürecin takibi daha iyi anlaşılmaktadır. Özellikle 21. Yüzyıl, sanat ortamı incelendiğinde teknikler anlamında yenilik sayılabilecek unsurlar tuval resmi üzerinde etkili olsa da konu itibarıyla figür çalışan sanatçılarda kompozisyon anlamında çok büyük değişiklikler olmadığı görülmektedir. Buradaki sanatçılar ve eserlerinin incelenme noktası, klasik manada tuval resmi ve bilinen tekniklerle sınırlı düzeyde bırakılmıştır. Bu ressamların eserlerinin incelenme sürecinden sonra, konuya farklı bir pencereden bakılarak eser üretim sürecine geçilmiştir.

3.2. Düğün Konulu Uygulama Çalışmaları

Resim 17: Zuhal Başbuğ, “Selçuklu Sarayında Gelin”, 25x35cm, tüab, 2016.

Çalışmada 1075 yılında kurulmuş olan Anadolu Selçuklu Devleti döneminde yaşayan bir gelin figürü tasvir edilmiştir. Geçmişle, gelecek adına kurulması planlanan bağ, evlilik döneminin heyecanını barındıran bu figürün gözleri düşünceli bir şekilde uzaklara dalmıştır. Evlilik müessesinin verdiği sorumluluk ve evden ayrılışın hüznü tasvir edilmiştir. Figürün sol tarafında bulunan geometriksel motifler, Selçuklu tezyini sanatının yansıması biçimindedir.

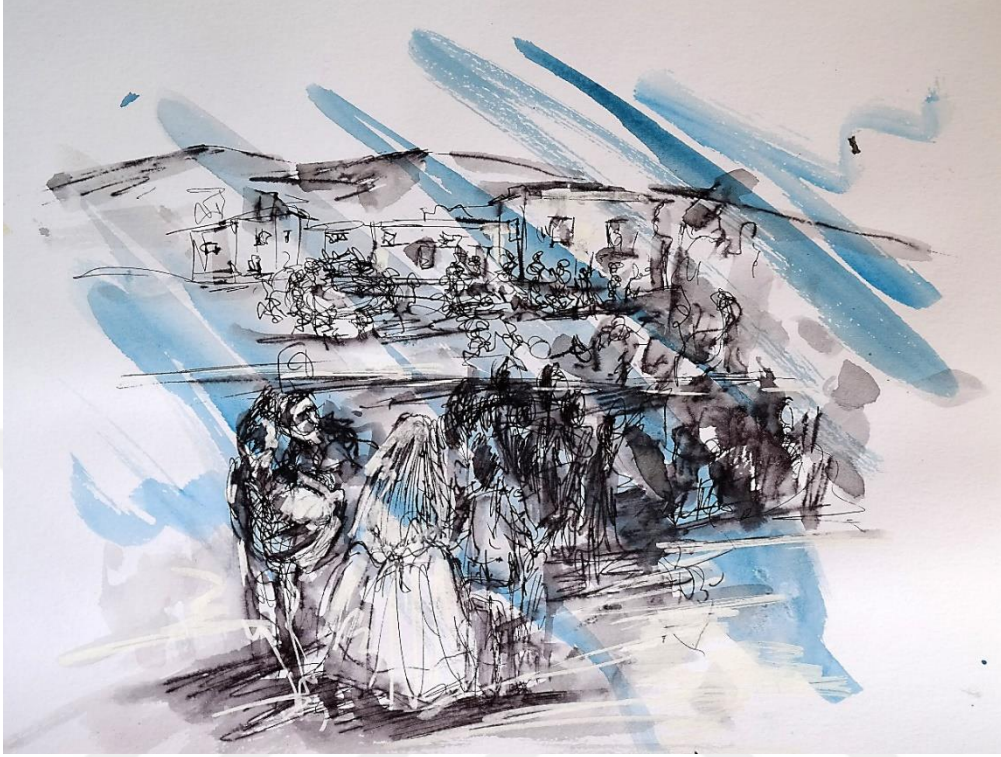
Resim 18: Zuhâl Başbuğ, “Yörük Gelini”, 25x35cm, küab, 2016.

Resimde Anadolu'nun iç kesimlerinde görülen gelin başı olarak tabir edilen yazma şekline bir gönderme söz konusudur. Çalışma, kâğıt üzerine çizilerek ve boyanarak elde edilmiş bir eskizdir. Yörük Gelini, konusu pek çok ressam tarafından işlenen bir konu özelliğini taşımaktadır. Ancak burada duygusal ruh haliyle işlenen genç kız portresi ve baş bağlama özelliği ele alınmıştır.

Resim 19: Zuhal Başbuğ, “Düğün Alayı”, 25x35cm, küsb, 2016.

Resim 20: Zuhal Başbuğ, “Köyde Halay”, 25x35cm, küsb, 2016.

Resim 21: Zuhâl Başbuğ, “Kına Gecesi”, 25x35cm, küab, 2016.

Kına Gecesi isimli eskiz, Anadolu’da yaşatılan önemli gelenek ve göreneklerden birini yansıtmaktadır. Eline kına yakılan gelin, adeta kutsanmış bir varlık olarak peçenin altında düğün ruhuna uygun olarak, betimlenmiştir.

Resim 22: Zuhâl Başbuğ, “Kına Gecesi”, 100x100cm, tüab, 2016.

Eskiz aşamasında leke düzeni ve kompozisyon oluşturulduktan sonra tuval yüzeyi akrilik ve plastik boyalarla hazır hale getirilmiştir. Daha sonra kına gecesi kompozisyonuna uygun olarak gelin figürünün hareketi çizilmiştir. Avucunun içi yukarı gelecek biçimde tasvir edildikten sonra, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde sıkça görülen kırmızı renkte kıyafet boyanmıştır. Gelin figürünün sol, kompozisyonun sağ tarafında bir tepsi ve içinde üzerine mum yakılmış durumda bulunan kına çizilmiş ve boyanmıştır. Gece kurgusuna uygun olarak resmin bir bölümünde siyah renk kullanılarak, karanlık vurgusu yapılmıştır.

Resim 23: Zuhâl Başbuğ, “ Düğünde Davul Zurna”, 100x100cm, tüab, 2016.

Düğünlerin vazgeçilmezi olan eğlence kültürü, düğünlerden düğünlere farklılıklar gösterse de Anadolu’da kırsal veya şehir yaşamında önemli olgulardan biride çalgı ve çengi hadisesidir. Anadolu yaşam kültüründe belirli bölgelere göre farklı enstrümanlar kullanılsa da bugün en bilinen çalgılardan biri davul ve zurna eşliğinde çalınan türkülerdir. Halkoyunlarının tamamlayıcısı niteliğinde olan bu çalgıcılar, en az çalgıları kadar dikkat çekicidir. Çaldığı ezginin namelerine göre vücut hareketleri değişen bu çalgıcılar, çalarken, oyun oynayanları da vücut hareketleriyle adeta coşturmaktadırlar.

Resim 24: Zuhâl Başbuğ, “Karadeniz Dügününde Horon”, 100x100cm, tüab, 2016.

Anadolu düğün gelenekleri bölgelere göre değişiklik gösterirken, bağlı bulunduğu bölgenin coğrafi özelliklerine göre de biçimsel özellikler göstermektedir. Karadeniz bölgesinde, bölgenin coğrafi özelliğine Karadeniz'in serin ve hırçın dalgalı denizinin yapısıyla benzerlik gösteren Karadeniz insanının eğlencelerde oynadığı oyunların başında “horon” gelmektedir. Bu oyunda vücutlarının her köşesini titreten ve ayak oyunları ile acele ve hızla oynanan oyun, seyir zevki yüksek bir oyun özelliği taşımaktadır. Türk resminde de çeşitli örnekleri görülen bu oyuna farklı bir açısı getirilmiştir. Önde kemence çalan figür, arkada oyunu oynayan figürlere müzik yapmakta ve onlarla birlikte müziğin ritmine ayak uydurmuştur.

Resim 25: Zuhâl Başbuğ, “Yörük Düğünü”, 100x100cm, tüab, 2016.

Kırsal kesim kültürünün önemli bir bölümünü oluşturan Yörükler, ayrı bir folklor ve çalışma sahasıdır. Bu resimde ele alınan konu, dağların eteklerinde yaşayan ve artık yerleşik düzen kurmuş Yörük düğününe bir göndermedir. Geleneksel halk kıyafetleri içinde betimlenen gelin adayı, kendi düğününde eğlenmektedir. Elinde tahta kaşıkla tempo tutarken, arkasında halay çeken figürler yer almaktadır. Anadolu’da özel günlerde karşılaşılan gelinin üzerinde bulunan bu kıyafet, günümüzde gündelik yaşamda pek rastlanılmayan bir kıyafettir. Kına geceleri ve düğünlerde giyilerek, geleneksel kültürün izleri devam ettirilmektedir.

Resim 26: Zuhâl Başbuğ, “Ege’de Düğün”, 100x100cm, tüab, 2016.

“Ege’de Düğün” isimli çalışma, damat ve gelinin birlikte dans etmelerinden öykülenen bir kompozisyondur. Çalışmada Ege bölgesinde görülen zeybek kıyafetleri içinde tasvir edilmiş damat, kendinden emin bir şekilde çeşitli el ve ayak hareketleriyle, yarı kahramanlık ve zafer figürleri sergilemektedir. Damadın karşısında bulunan ve ona eşlik eden gelin, mahcup ve saygın bir şekilde ağır hareketlerle damada uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bilindiği gibi bu tür dansların, manevi yönden de birtakım etkileri vardır. Damadın gelinle uyum içinde dans etmesi önemli bir ayrıntıdır.

Resim 27: Zuhâl Başbuğ, “Baba Evine Veda”, 25x35cm, kükt, 2016.

“Baba Evine Veda” isimli çalışma, sevinçle hüznün bir arada yaşandığı dramatik sahnelerden biridir. Evlenecek yaşa gelmiş genç kız, baba evinden eşyalarını alarak ayrılır ve bu ortamda, babası ve annesinin içine hüznün çöker. Doğumundan itibaren sardıkları, kolladıkları ve sevdikleri kızları, artık farklı bir ortama giderek evden ayrılmaktadır. Bu nedenle kızın ebeveynlerinin gözü önünden film şeridi gibi geçen bu süreç, onlarda hüznün dönüşmektedir. Ancak bir yandan da dua ederek, bu mutlu günün hayırlı bir şekilde devam etmesini dilemektedirler. Gelinlik giymiş kız ise yeni evinin ve hayatının heyecanını yaşarken, baba ve annesinin evinden ayrılacak olmasının hüznünü yaşamaktadır. Bu sahne bütün düğünlerde rastlanılan dramatik sahnelerden biridir. Çalışma öncelikli olarak kâğıt üzerinde karışık teknikle kompozisyon haline getirilmiş ve daha sonra tuvale aktarılmıştır.

Resim 28: Zuhâl Başbuğ, “Baba Evine Veda”, 100x100cm, tüab, 2016.

“Baba Evine Veda” isimli çalışma, eskiz aşamasından itibaren farklı lekeler kullanılarak çeşitli şekillerde ifade edilmeye çalışılmıştır. Doğru leke düzeni ve kompozisyon bulunduğu düşünüldüğünde tuvale aktarılmıştır. Tuvale aktarılırken, daha sade bir anlayış benimsenerek konu dağıtılmadan izleyiciye direk olarak sunulmuştur. Çalışmada gelinin belindeki kuşak dikkati çekmektedir. Bu kuşak, gelinin evden ayrılmadan önce babasının beline bağladığı kuşaktır. Bekâret ve gayreti temsil etmektedir. Gelinin gayretli, kuvvetli ve ailesinin gelişimini sağlaması ve evinde güçlü olması için bağlanmaktadır.

Resim 29: Zuhâl Başbuğ, “Üzgün Gelin”, 25x35cm, kükt, 2016.

Resim 30: Zuhal Başbuğ, “Küçük Gelin”, 100x100cm, tüab, 2015.

“Küçük Gelin” isimli çalışma, gelişmekte olan ülkelerin önemli sosyolojik bunalımlarından biri olarak karşımıza çıkan sorunlardan birini konu edinmiştir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki dünya üzerinde 15-19 yaş aralığında olan her 5 kızdan biri küçük yaşta evlendirilmektedir. Başlık parası adı verilen bir ücret karşılığında bu çocuklar, aileleri tarafından evlendirilmekte ve küçük yaşta ailelerinden ve arkadaşlarından koparılmaktadırlar. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre 18 yaşın altındaki her bireyin çocuk olarak kabul edilmesine rağmen, bazı ülkelerde çok daha alt yaş gruplarındaki çocuklar, evlendirilmektedir. Bu resimde çocuk yaşta evlendirilen kızın dramı anlatılmaktadır.

Resim 31: Zuhal Başbuğ, “Gelin Çıkarma”, 100x100cm, tüab, 2016.

“Gelin Çıkarma” isimli çalışma, düğün gününün belki de en hüzünlü anlarından biridir. Gelinin damat tarafından evden alındığı andır. Gelin alma veya çıkarma âdeti, Anadolu’da çeşitli şekillerde devam ettirilen ritüellerden biri olarak sürdürülmektedir. Günümüzde araba konvoylarıyla gerçekleştirilen bu eylem, kırsal bölgelerde azda olsa at ile devam ettirmeye çalışılmaktadır. Damat düğünle ilgili maddi ve manevi zorlukları başarıyla geçtikten sonra, gelinin evine gelerek babasından son kez izin ister. Geline ailesine veda ederek, damadın almaya geldiği ata binerek evinden uzaklaşır. Bu kompozisyonda gelin ata bindirilmiş, gelinin anne, baba ve abisi geriden hüzünlü bir şekilde aile fertlerinden birinin uzaklaşmasını hüzünlü bir şekilde izlemektedirler.

Resim 32: Zuhâl Başbuğ, "Sevinç ve Hüzün", 25x35cm, kükt, 2016.

Resim 33: Zuhal Başbuğ, “Doğu Anadolu’da Düğün”, 100x100cm, tüab, 2016.

Anadolu coğrafyasının doğusunda yer alan bölgede, örf ve adetler yaşatılarak önemini kaybetmeden devam ettirmeye çalışılmaktadır. Doğu Anadolu’da düğün, kutsal bir olayın başlangıcı olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle evlilik merasiminin her aşaması, ayrı bir öneme sahiptir. “Doğu Anadolu’da Düğün” isimli çalışmada orta bölümde oturur vaziyette tasvir edilmiş gelin yer almaktadır. Geri planda halay çeken figürler, düğüne gelen misafirlerin birlik ve beraberliği pekiştirme adına birbirlerine sıkıca kenetlenerek uyum içinde dans etmeleridir. Geline takılan takılar, düğün sahibinin gücü ve kudretini temsil etmesi açısından önemlidir.

SONUÇ

Bir milletin kültürel değerleri, o milletin tarihsel süreci hakkında bilgi vermesi açısından önemli vesikaları içermektedir. Gelenek ve görenek kavramlarının içinde bulundurduğu bu vesikalar, toplumsal anlamda millet olma bilincinin en belirgin örnekler arasındadır. Bu nedendir ki şairler, yazarlar, ressamalar, bilim adamlarının oluşturduğu ve ürettiği eserler, şüphesiz ki toplum üzerinde etkili ve diğer milletler açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada ele alınan düğün konusu, Türk kültürü ve tarihi açısından son derece önemli bir merasimin görsel özelliklerini ortaya koymaktadır. Düğün, erişkin bir erkekle erişkin bir bayanın hayatlarını birleştirme, aile müessesesi kurma adımlarının ilk ayağını oluşturmakta adeta çekirdek ailenin başlangıç günü olarak kabul edilmektedir. Bütün toplumlarda önemli bir gün olarak değerlendirilen bu gün, farklı kültürlerde değişik biçimlerde kutlanırken, Türk kültüründe de kendine has özelliklerle kutlanmaktadır. Ressamların eserlerine değişik biçimlerde yansıyan bu konu, sanatçısının renk, kurgu, desen biçimlerindeki özelliklerine göre şekillenmiştir.

Türk ressamı, düğün konulu resimlerinde özellikle yaşadığı çevre, toplum, bölge ve kültüre göre farklılık gösteren ve ilgisini çeken konuları eserlerine işlemiştir. Özellikle kutlama esnasında oynanan oyunları, renk ve leke dizilimleriyle farklı biçimde ele alan sanatçılar, enerjik ve dinamik bir anlatım tarzıyla coşkuyu en iyi biçimde anlatma yolunu seçerken bazı tablolar da düşünceli, baba evinden ayrılırken duyduğu kederi yansıtan bir figür olarak ta işlemişlerdir. Genel anlamda bakıldığında duygusal bir yapıya sahip olan Türk insanının coğrafi özelliklerinin her yönüyle eserlerde can bulduğunu söylemek yanlış bir söylem değildir.

Çağlar ve nesiller boyu her alanda üretmeyi seven çalışkan Türk toplumu, merasimlere önem vermiş, bu özel günlerde en şık kıyafetleri giymiş, ince detayları düşünerek misafirperver bir yapı içinde özel ilgi göstermiştir. Düğün konusu bu özel günlerin en önemlilerinden biri olarak ayrı bir kutlama biçimiyle her kesimden insanın bir araya geldiği zaman dilimidir. Bazen bir gün bazense günlerce süren kutlama şekilleriyle farklılıklar göstermektedir. Ressamların eserlerine farklı biçimlerde yansıyan bu süreç, ileriki nesillere belge niteliğinde kalacak önemli

eserler olarak düşünölmelidir. Düğün temalı resimler incelenirken, karşılaşılan en önemli durumlardan biri, bazı gelenek ve göreneklerin tavizsiz biçimde sürdürölmüsidir. Her ne kadar teknolojik gelişimden nasibini alan bir yapı benimsense de endüstri toplumunun gelişim çizgisine indirgenebilen özelliklerden vazgeçilmediğı görölmektedir.

Toplumsal çizginin belirleyici rol oynadığı eğlenme biçimleri, düğün konusunda da farklılaşmayı beraberinde getirmiş, hangi coğrafyada kutlanırsa kutlansın, özünde aynı manevi değerlere vurgu yapan bir anlayışı temsil etme çabası içinde benimsenmiştir. Gelin-damat, ilişkisinin temel dinamiklerini oluşturduğu bu kompozisyonlar, bütün ressamalarda aynı değerleri işlerken, aile yapısının kutsallığını ön plana çıkarırken, bir milletin kültürel şifrelerini açığa çıkarma biçimi olarak sunulmaktadır. Kültürel değerlerin, Türk adet ve geleneklerinde maddesel biçimde karşılık bulması, şüphesiz ki çekirdek aile kurgusunun oluşum sürecindeki çeşitlemeleri yansıması açısından önemlidir. Türk kültüründeki her form, biçim veya düzenleme, mutlak surette derin anlamlar ifade etmekte ve gelecek nesillerin algılayabileceğı ve önemseyeceğı notları yansıtmaktadır. Türk ressamlarının eserlerinde sıkça görölen manevi duygusal yapı, düğün konusunda da görölmekte ve farklılık gösteren kutlama biçimlerine rağmen, özünde aynı duygusal sinir uçlarını harekete geçirmektedir.

Müzelerde ve kaynak taraması sırasında yapılan araştırma ve incelemelerde çok sayıda ressamın bu konuya kayıtsız kalmadığı görölmüştür. Toplumun bu önemli görsel olayı, aynı zamanda sosyolojik bir olaydır ve her toplumun kendine özgü şekillerde bu olayı kutlama biçimi bulunmaktadır. Karadeniz’de, Doğı Anadolu’da, Ege’de sonu aynı anlamlara gelen ve sonlandırılan bir merasim olan düğün konusu, gelecek nesillerin anlamlandırabileceğı şekillerde resmedilmelidir. Kurulacak folklor ve milli kültür müzelerinde bu konudan oluşturulan kompozisyonlar bir araya getirilerek kalıcı eserlere dönüştürölmelidir. Kültürel normları konu edinen bu tarz resimler desteklenmeli ve daimi sergilerde yurdun her köşesinde sergilenmelidir. Bu konuda sanat çalıştayları düzenlenerek kalıcı eserler meydana getirilmeli ve folklorik anlamda resim sempozyumlarıyla bilimsel anlamda da ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Abdildacan A., (2001), Evlenme Geleneği ve Ir, Muğla: Muğla Üniversitesi Uluslararası Türkistan Halk Kültürü Sempozyumu, 25-27 Ekim 2000, Bildiri Kitabı.

Alptekin, A., B., (2009), Ceyhun'dan Ceyhan'a Evlenme İle İlgili Bazı Kavramlar (Kalın, Saçı, Okuntu, Aşırme, Toy) Üzerine, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 39, Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı.

Atasoy, N., (1997), 1582 Surname-i Hümayun Düğün Kitabı, İstanbul: Koçbank Yayınları.

Anonim, (2007), Şükran Pekmezci, Konya: Konya İdea Kültür Sanat Merkezi Sergi Kataloğu.

Anonim, (2013), Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Ankara. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Arıbaş, K., ve Yürüdü, E., (2014), Çevre Sorunları ve Tüketim Kültürü, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2.

Artun, E., (1998), Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Sayı 9, İstanbul.

Başbuğ, F., (2012), Çağdaş Türk Resim Sanatında Düğün Teması, İdil Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2.

Başçetinçelik, A., (2009), Adana Halk Kültüründe Doğum-Evlenme-Ölüm, Adana: Altın Koza Yayınları.

Başkan, S., (1991), Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türk Ressamları, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Blackwell, C., (2001), Tradition and Society in Turkmenistan, Curzon Press.

Benedict, R., (2005), Kültür Örüntüleri, İstanbul: İletişim Yayınları.

Berber, O., (2009), Türk Kültüründe Eğlence ve Birlik Unsuru Olarak Düğünler, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 2009/2, Sayı: 10.

Çakır, E., (2013), Türk Folklor Tarihinde Gizli Kalmış Bir Manifestocu: Abdülaziz Bey ve Kültür Koruma Yaklaşımı, Milli Folklor Dergisi, Sayı: 99.

Çakır, S., (2008), Üretimden Tüketime İnsan-Kültür ve Toplum Yazıları, Isparta: Fakülte Kitabevi.

Doğan, İ., (2006), Türk Tarihi ve Kültürü, Türklerde Aile, (Editör: Cemil Öztürk) Ankara: Pegem Yayıncılık.

Giray, K., (2001), Nuri İyem, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Gömeç, S., (2009), Uygur Türkleri Tarihi, Ankara: Berikan Yayınevi.

Gül, S., (2007), Türlerin Kültür Tarihi, İstanbul: Nokta Kitap.

Eker, G. Ö., (2000), Türk Düğün Geleneği İçinde Karakeçili Türk Düğününün Ritüel Açısından Değerlendirilmesi, Milli Folklor Dergisi, 46.

Ergun, P., (2010), Türk Kültüründe “Kavaktan İnen Gelin” Motifi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 23.

Göçer, A., (2012), Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Sayı: 729.

Gömeç, S., (2006), Türk Kültürünün Ana Hatları, Ankara: Akçağ Yayınları.

Güvenç, B., (2011), İnsan ve Kültür, İstanbul: Boyut Yayınları.

Kalafat, Y., (2008), Türk Kültürlü Halklarda Halk İnançları Dedem Korkut Aşağı Eller, Ankara: Berikan Yayınevi.

Kalafat, Y., (2009), İslamiyet ve Türk Halk İnançları, Ankara: Berikan Yayınevi.

Kalafat, Y., (2011a), Türk Kültürlü Halklarda Tematik Halk İnanmaları, Ankara: Berikan Yayınevi.

Kalafat, Y., (2011b), Türk Kültürlü Halklarda Türk-Tatar Halk İnançları, Ankara: Berikan Yayınevi.

Kalenderoğlu İ., (2011), Sovyet Dönemi Türkmen Folkloru, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Kapitsa, F., S. (2008). Slavyanskiye traditsionniye verovaniya, pradniki i ritualı. Moskva: Flinta Yayıncılık.

Koçak, K., (2013), Türk Kültür Tarihinin Bin Yıllık Başyapıtı: Kutadgu Bilig’den Bu Güne Ulaşan Gelenekler, Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 13.

Krausse, A., (2005), Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Ankara: Literatür Yayıncılık.

Mert, İ., (2011), Nevşehir Halk Kültürü Araştırmaları 1, Nevşehir: Nevşehir Üniversitesi Yayınları: 1.

Ögel, B., (2001), Düünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Örnek, S. V., (2000), Türk Halk Bilimi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Özdemir N., (2005), Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü, Ankara: Akçağ Yayınları.

Özsezgin, K., (1995), Türk Resminde Yeni Dönem, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Roux, P., (2007), Türklerin Tarihi Pasifik'ten Akdeniz'e 2000 Yıl, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Tezcan, M., (1976), İkel Toplumlarda başlık Parası Geleneği, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1, Ankara.

Yusuf Has Hacib, (2003), Kutadgu Bilig, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Yücel, H., (2011), Türk Halk Müziği Üzerine Bir İnceleme, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 26.

İnternet Kaynakları

<http://www.belgesell.com/dokumantasyon/orhun-gokturk-abideleri-kultiginbilge-kagan-ve-tonyukuk-yazitlari> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.bilgilersitesi.com/ic-anadolu-dugun-gelenekleri-orf-ve-adetleri-ve-folklor-kulturu.html> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

https://en.wikipedia.org/wiki/Pieter_Bruegel_the_Elder

(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

https://en.wikipedia.org/wiki/A_Rake%27s_Progress

(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://fineartamerica.com/featured/the-wedding-morning-john-henry-frederick-bacon.html> (Erişim Tarihi: 08.05.2015).

<http://www.gulum.net/biyografi/bolumler.php?op=goster&id=2918>

(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3209/eren-eyuboglu.html>.

(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.deviantart.com/tag/arnolfini> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR&sectionID=2&articleID=2&bhcp=1>
(Erişim Tarihi: 08.04.2016).

<http://www.jeopoliturk.com/MakaleDetay/22/BALASAGUNLU-YUSUF-HAS-HACIB--VE-ESERI-KUTADGU-BILIG-UZERINE>
(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.msxlabs.org/forum/sanat-tr/115651-cihat-burak.html#ixzz3r7YgLF18> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.mehmetpesen.com/sntoyku.htm> (Erişim Tarihi: 08.04.2016)

<http://narart.com.tr/tr/artists/kristin-saleri-2/>. (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://www.nazilliadalet.org/yorukler-karacakalda-bulustu-1618h.htm> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<http://paintingdb.com/s/7206/> (Erişim Tarihi: 08.05.2015).

http://paintingwedding.com/html/wedding_painting_77.php
(Erişim Tarihi: 08.05.2015).

<http://sanalmuze.tcmb.gov.tr/sanalmuze/tr/sanatkoleksiyonu/s/175/HASAN+HULUSI++MERCAN> (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

<https://serkanhizli.wordpress.com/2015/03/07/the-wedding-feast-at-cana-canada-dugun-1565-ressam-paolo-caliari-veronese/> (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

<http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.04.2016).

http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=1&modPainters_artistDetailID=1987 (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bedri_Rahmi_Ey%C3%BCbo%C4%9Flu. (Erişim Tarihi: 09.09.2015).

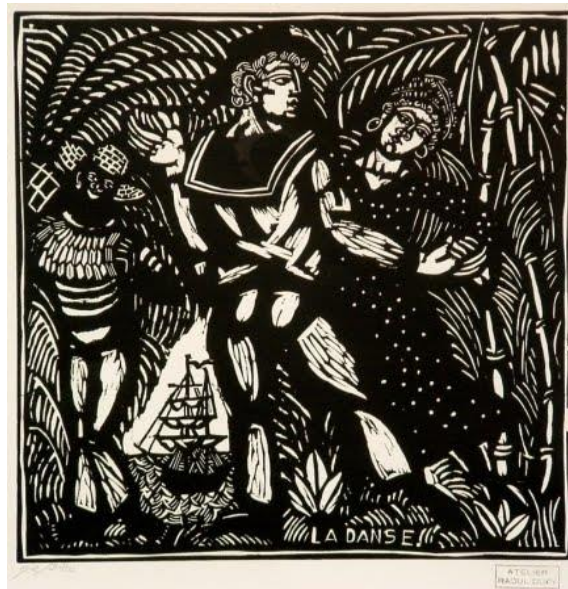
<http://www.wikiart.org/en/jan-steen/peasant-wedding>
(Erişim Tarihi: 09.09.2015).

KATALOG

Resim 34: Albrecht Dürer, "Köy Dansı"

Resim 35: Raoul Dufy, "Dans"

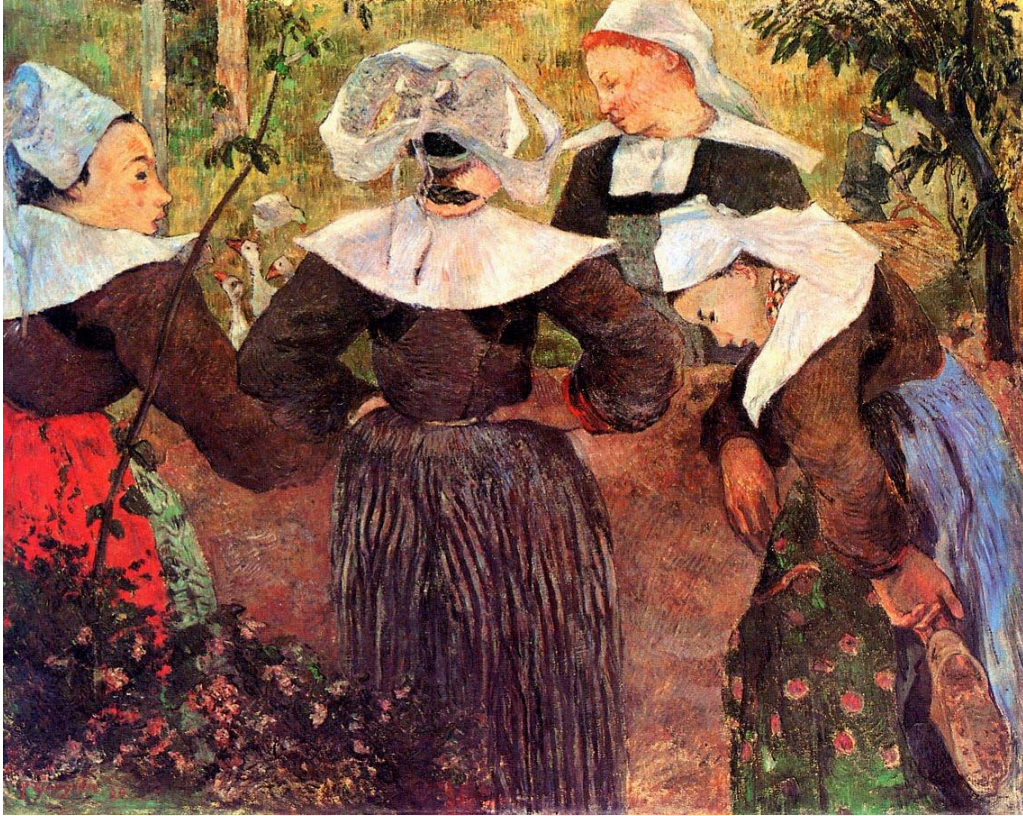

Resim 36: Paul Rubens, “İtalyan Köylülerin Dansı”

Resim 37: Peter Bruegel, “Düğün Dansı”

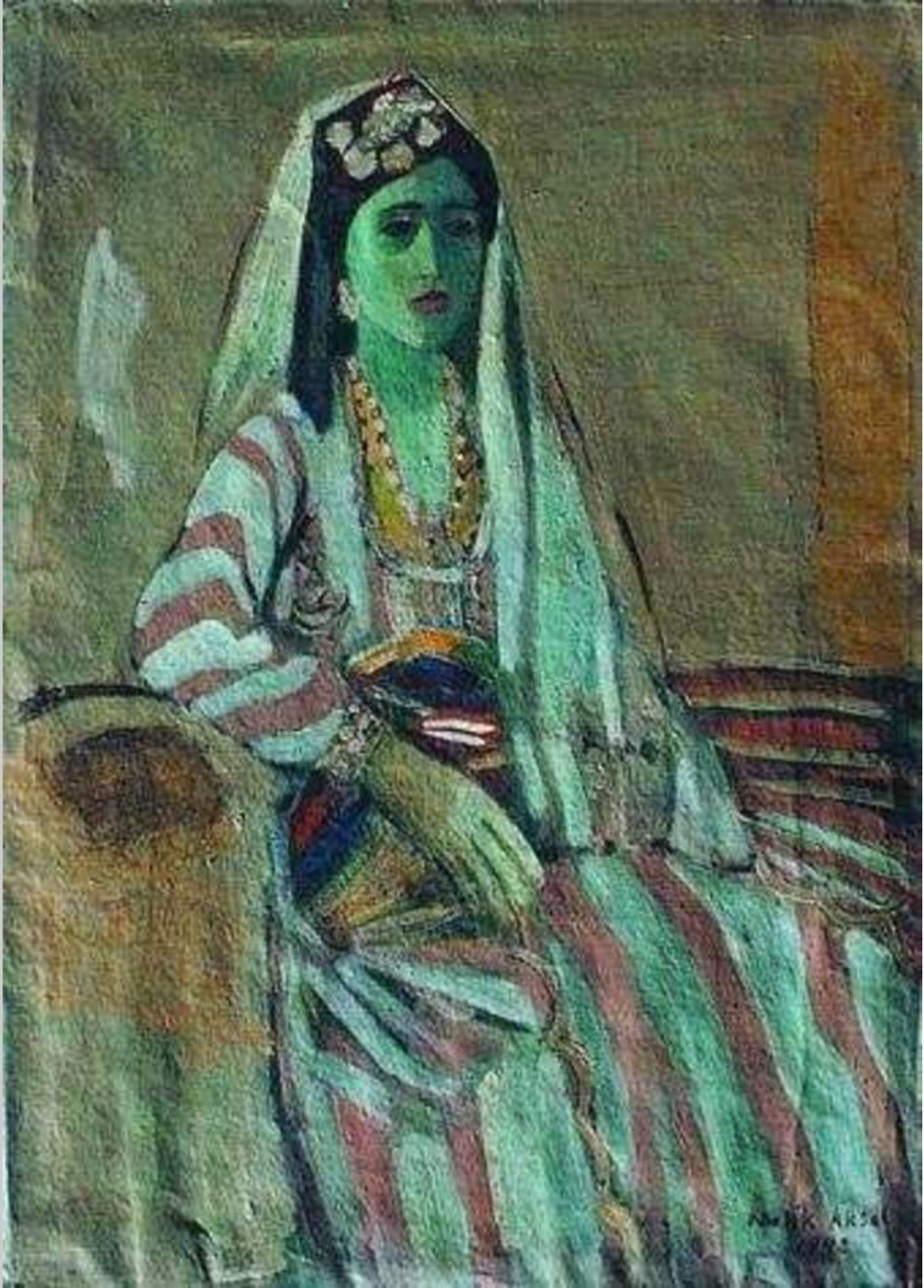

Resim 38: Paul Gauguin, "Breton Köylülerinin Dansı"

Resim 39: Pablo Picasso, "Köy Dansı"

Resim 40: Malik Aksel, "Denizli'de Bir Gelin"

Resim 41: Mümtaz Yener, "Düğün"

Resim 42: Kristin Saleri, “ Üç Folklor Dansçısı”

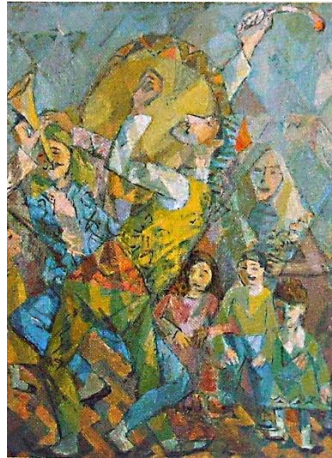

Resim 43: Kristin Saleri, "Folklor (serisinden)"

Resim 44: Kristin Saleri, "Halay"

Resim 45: Hulusi Mercan, "Düğün"

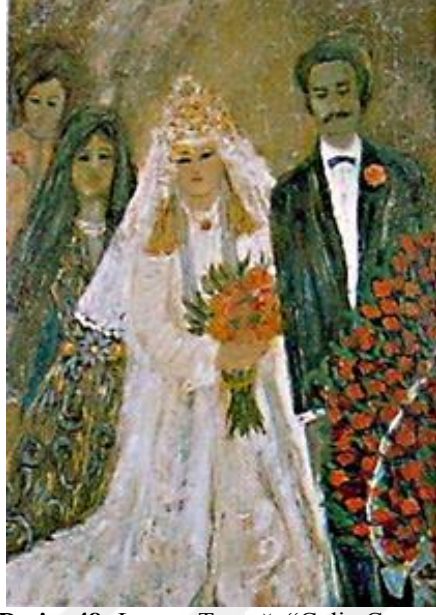

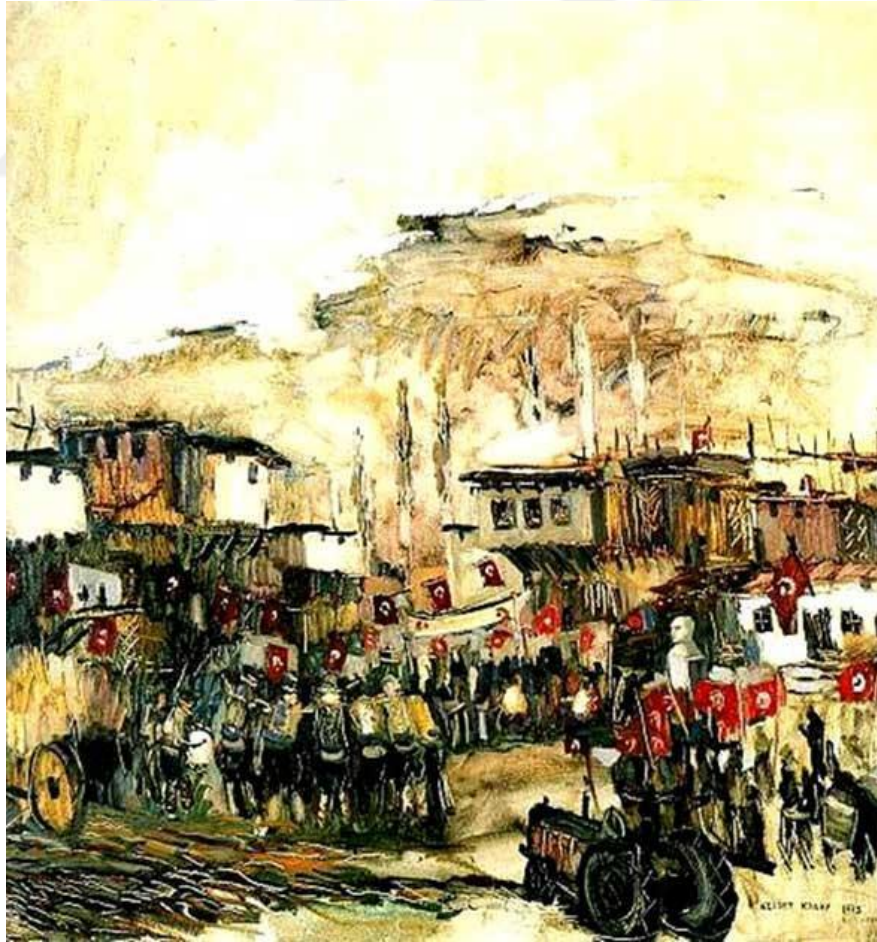
Resim 46: Bedri Rahmi Eyüboğlu, "Gelin Alayı"

Resim 47: Eren Eyüboğlu, "Bursalı Gelin"

Resim 48: Leman Tantuğ, "Gelin Güvey"

Resim 49: Necdet Kalay, "Köy Düğünü"

Resim 50: Necdet Kalay, “Yörük Düğünü”

Resim 51: Cihat Burak “Telli Baba’da Gelin ve Damat”

Resim 52: Cihat Burak "Cumhuriyet Meyhanesi"

Resim 53: Nuran Altıata, "Düğün"

Resim 54: Naciye İzbul, “18. yüzyıl Gelini”

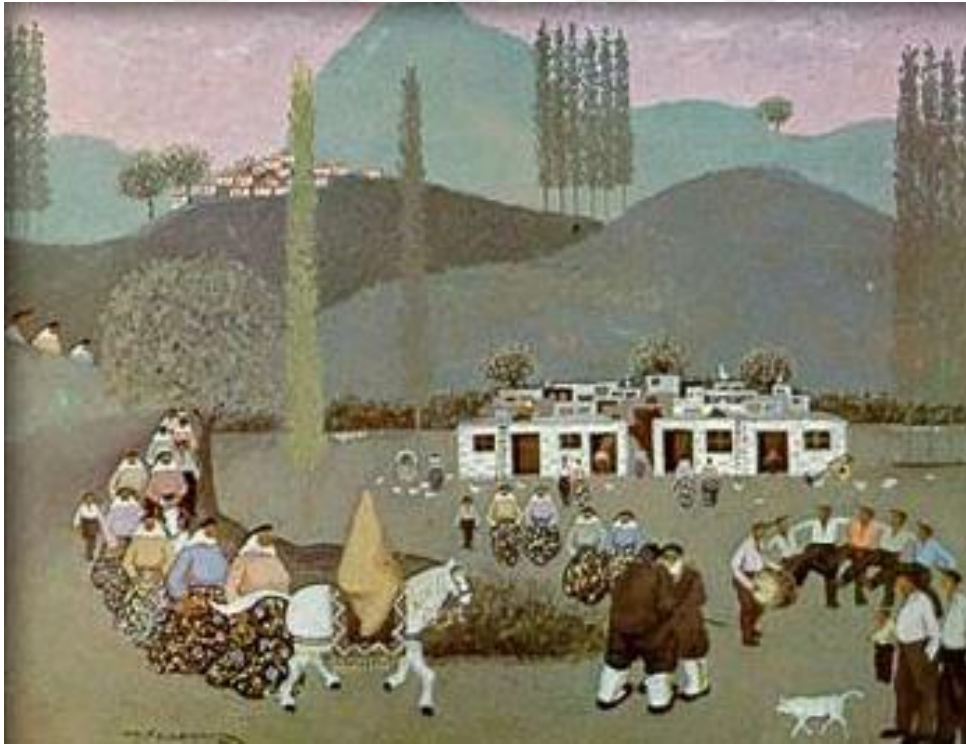

Resim 55: Nuri İyem, “Davul-Zurna”

Resim 56: Mehmet Pesen, "Halay"

Resim 57: Mehmet Pesen, "Köy Düğünü"

Resim 58: Mehmet Pesen, "Düğün Halayı"

Resim 59: Mehmet Pesen, "Köy Düğünü"

Resim 60: Mehmet Pesen, "Kastamonu"

Resim 61: Mehmet Pesen, "Çayda Çıra"

Resim 62: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”

Resim 63: Mehmet Pesen, “Köy Düğünü”

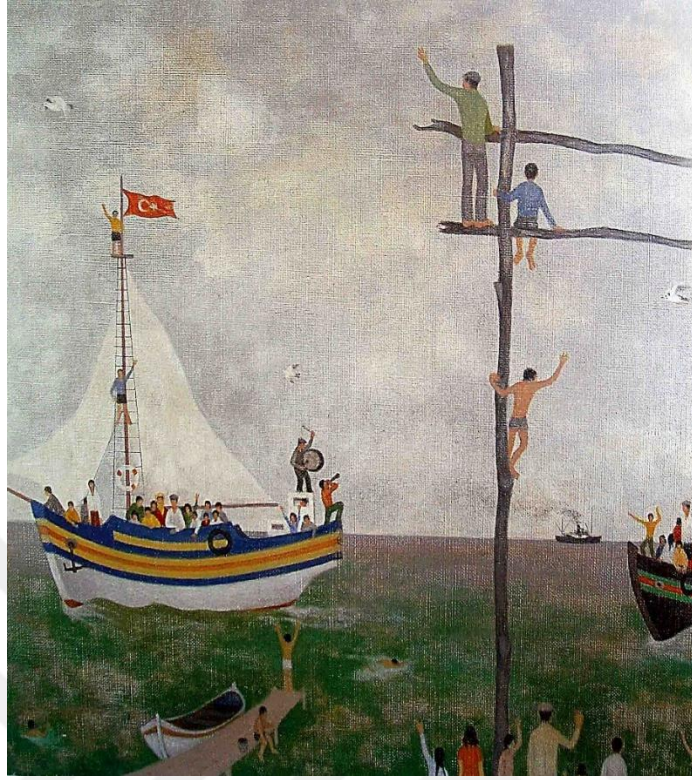

Resim 64: Mehmet Pesen, “Gelin”

Resim 65: Mustafa Esirkuş, “Folklor”

Resim 66: Nedim Günsür, “Denizde Tekneler ve Düğün”

Resim 67: Nedim Günsür, “Balıkçı Düğünü” (Detay)

Resim 68: Nedim Günsür, "Balıkçı Düğünü" (Detay)

Resim 69: Nedim Günsür, "Sünnet Öncesi Araba Sefası"

Resim 70: Nedim Günsür, “Sünnet Arabası”

Resim 71: Nedim Günsür, “Balıkçı Düğünü”

Resim 72: Şeref Bigalı, "Düğün"

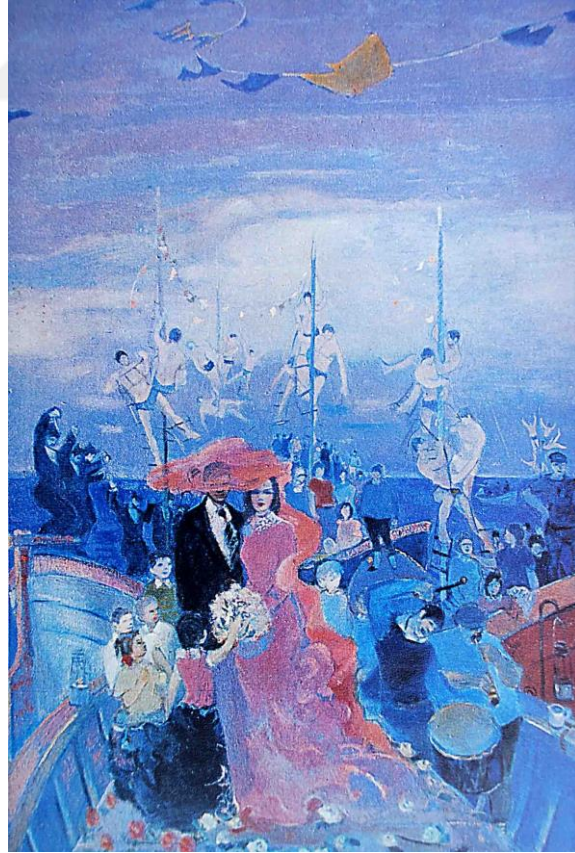

Resim 73: Kayıhan Keskinok, "Düğün"

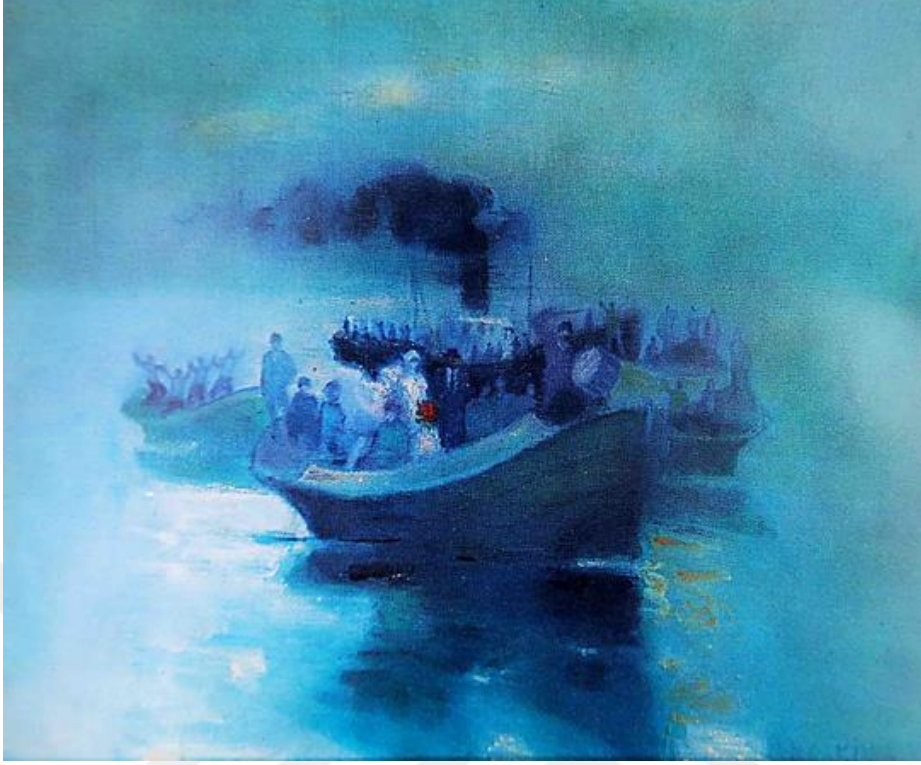

Resim 74: Kayıhan Keskinok, "Düğün"

Resim 75: Kayıhan Keskinok, "Denizcilerin Düğünü"

Resim 76: Kayıhan Keskinok, "Gelin Alayı"

Resim 77: Kayıhan Keskinok, "Düğün Güreşi"

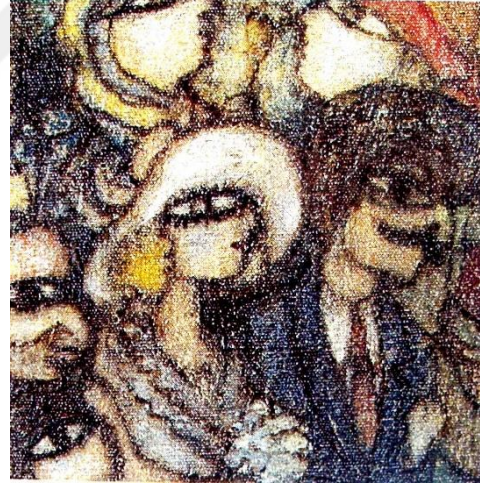

Resim 78: Kayıhan Keskinok, "Gecekondu Dügün"

Resim 79: Nuri Abaç, "Alman Gelin"

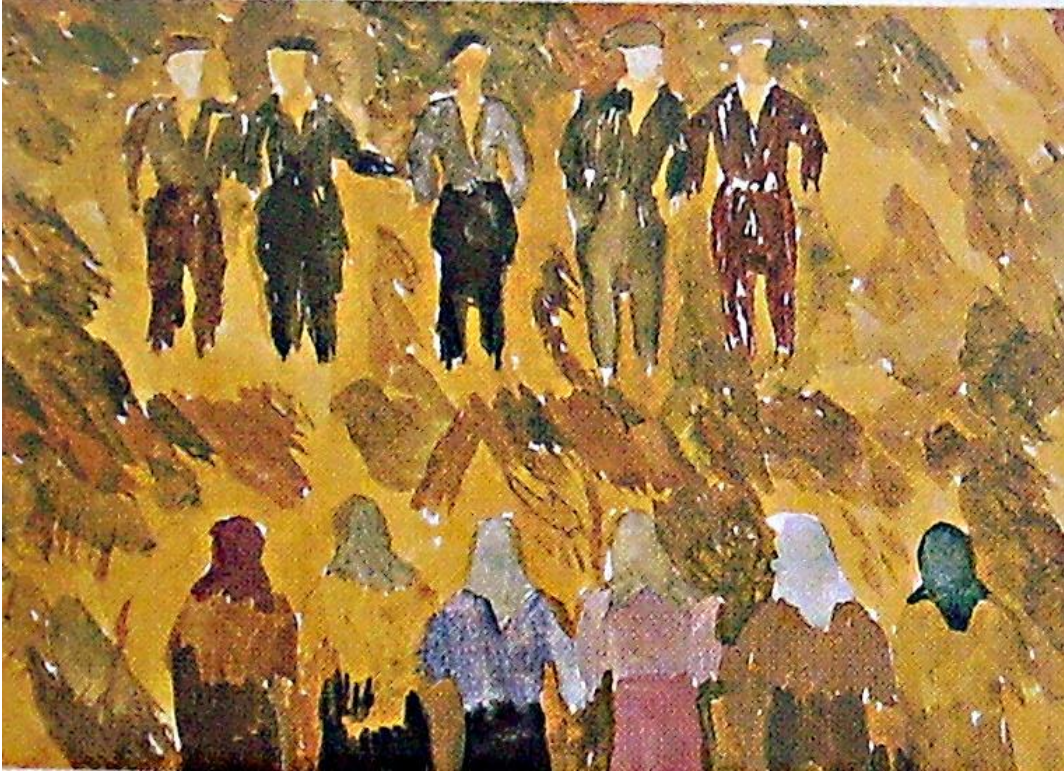

"Alman Gelin" (Detay)

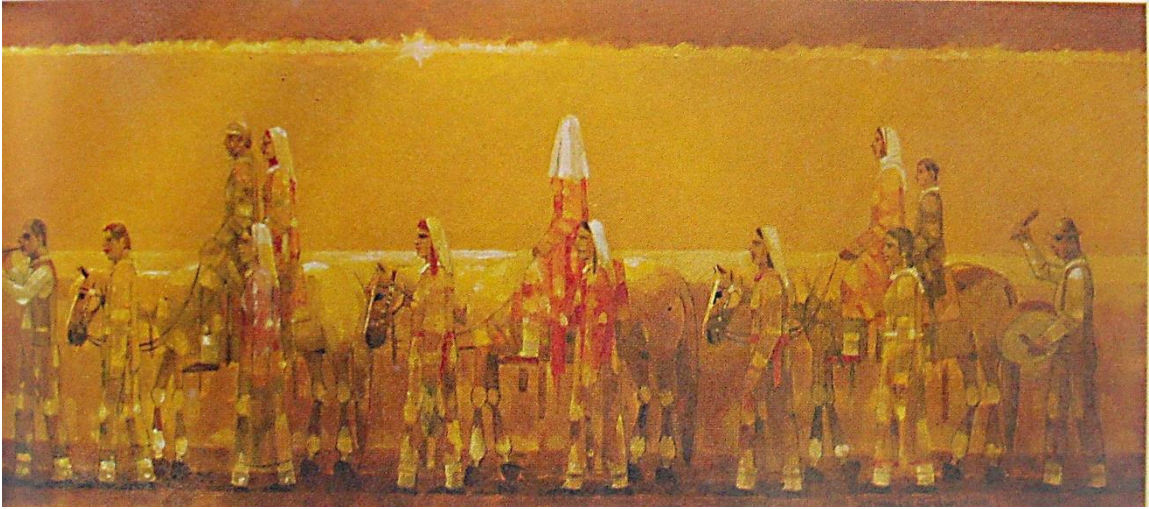

Resim 80: Orhan etinkaya "Horon"

Resim 81: Fatma Arzık "Cümbüş"

Resim 82: Ramiz Aydın, "Gelin Alayı"

Resim 83: Ramiz Aydın, "Gelin Alayı"

Resim 84: Ramiz Aydın, "Gün Batımında Gelin Alayı"

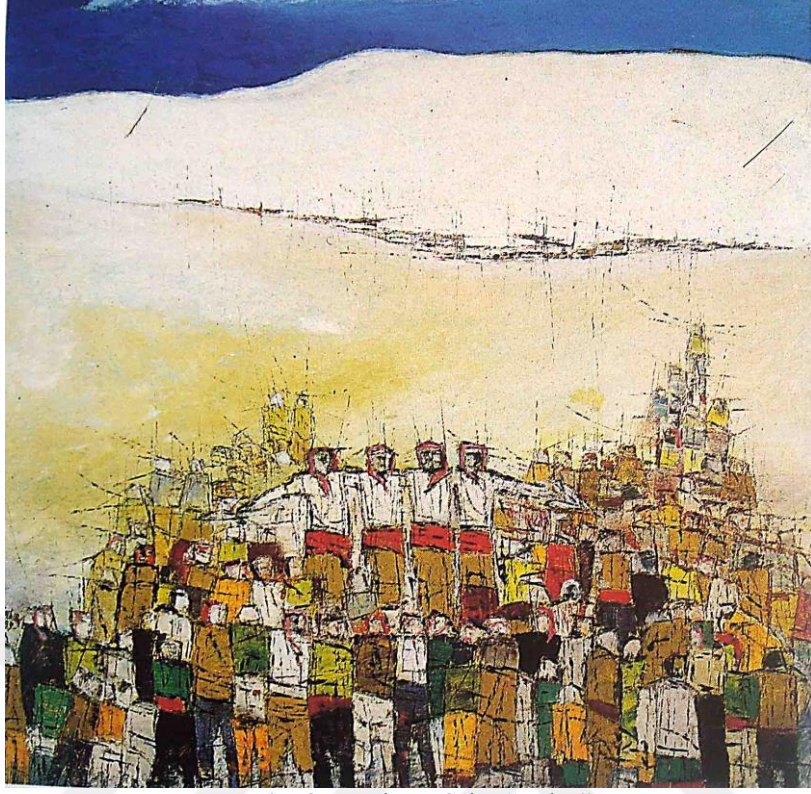

Resim 85: Ramiz Aydın, “Bir Kış Günü”

Resim 86: Ramiz Aydın, “Neşeli Bir Gelin Alayı”

Resim 87: Mehmet Sabır "Halay"

Resim 88: Şükran Pekmezci, "Çankırı'da Düğün"

Resim 89: Şükran Pekmezci, "Düğün"

Resim 90: Şükran Pekmezci, "Çankırı'da Düğün"

Resim 91: Şükran Pekmezci, “Düğün”

Resim 92: Şükran Pekmezci, “Adak Ağacı ve Gelin”

Resim 93: Şükran Pekmezci, “Çankırı’da Düğün”

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

<i>Kişisel Bilgiler</i>	
Adı Soyadı	Zühal BAŞBUĞ
Doğum Yeri	Niğde
Doğum Tarihi	12.09.1979
<i>İletişim Bilgileri</i>	
Telefon	0532 260 76 02
e-posta	zuhalbasbug@gmail.com
Adres:	Akdeniz Üniversitesi
<i>Eğitim Bilgileri</i>	
Lise	Niğde Lisesi
Lisans	Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı
<i>Kariyer Bilgileri*</i>	
İş Deneyimi	Milli Eğitim Bakanlığı (2000- halen devam ediyor)
Aldığı Ödüller	Konyaaltı Belediyesi Kadın ve Doğa Konulu Resim Yarışması I. Ödül

Kişisel Sergi

1998-Müze Sergi Salonu (Niğde).

Karma Sergiler

1998-Karma Resim Sergisi (Niğde).

1999-Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Karma Resim Sergisi Akmedrese Kültür Merkezi (Niğde).

1999-Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Salonu (Niğde).

1999-Karma Resim Sergisi Devlet Güzel Sanatlar Galerisi (Niğde).

1999-Karma Resim Sergisi Belediye Sergi Salonu (Niğde).

2000-Grup Sergisi Tyana Sinema ve Sergi Salonu (Niğde).

-
- 2000-**Niğde Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı Karma Resim Sergisi Ulus 100. Yıl Sanat Galerisi (Ankara).
- 2004-** Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Karma Resim Sergisi (Konya).
- 2005-** Niğde Belediyesi “Çanakkale Zaferi” Haftası Etkinlikleri Çerçevesinde Düzenlenen Karma Resim Sergisi (Niğde).
- 2011-I.** Nevruz Karma Sergisi (Nevşehir).
- 2012-II.** Nevruz Karma Sergisi (Nevşehir).
- 2012-** I.Uluslararası Talas ve Kapadokya Atıcılık Sempozyumu Karma Sergisi (Nevşehir).
- 2012-** Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi “Kocatepe Sanat Buluşması 90 Sanatçı 90 Eser” Karma Sergi, (Afyon).
- 2012-** Aphrodisiyas “Uluslararası Renklerin Buluşması” Karma Sergi, (Karacasu-Aydın).
- 2012-** İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi Uluslararası Aktivist Sanatçılar Birliği “Renklerin Kardeşliği” Konulu Karma Sergi, (İzmir).
- 2012-** Kapadokya Kültür Merkezi 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Etkinlikleri kapsamında Karma Sergi, (Nevşehir).
- 2012-** Gaziantep Şehitkâmil Kaymakamlığı “Çocuk Konulu” Karma Sergi, (Gaziantep).
- 2013-** I. Uluslararası Ölüdeniz Belediyesi Sanat Günleri Karma Sergi, (Ölüdeniz-Fethiye).
- 2013-** Uluslararası İzmir Güzelbahçe Ressamlar Buluşması Karma Sergisi, (İzmir).
- 2014-**Kadın Gözüyle Erkek- Erkek Gözüyle Kadın Konulu Ulusal Katılımlı Jürili Karma Sergi, (Antalya).
- 2014-** “Filipinler İçin” Uluslararası Görsel Sanatlar Karma Sergisi, (Ankara).
- 2014-** Uluslararası Antalya Sanat Festivali Kapsamında Düzenlenen Karma Sergi, Bülent Ecevit Kültür Merkezi Sanat Galerisi, (Antalya).
- 2014-** Türkiye Sanatı Etkinlik Grubu Buluşma VIII. Ulusal Jürili Karma Sergi Akdeniz Üniversitesi Olbia Sanat Galerisi, (Antalya).
- 2014-** “Türkiye’den Türkmeneli’ne” Uluslararası Karma Sergi, (Ankara).
- 2015-** Uluslararası Antalya Sanat Festivali kapsamında düzenlenen Karma Sergi, (Antalya).
- 2014-** Sakarya Üniversitesi ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi’nin ortaklaşa düzenlediği “Farklı ve Birlikte” Konulu Karma Sergi, (Sakarya).
- 2015-** Konyaaltı Belediyesi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle düzenlenen 100 Cumhuriyet Sanatçısı ile “2023’e Yürüyoruz” Karma Sergisi, (Antalya).
- 2015-** Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle düzenlenen Karma Sergi, (Ankara).
-

2015- Uluslararası Türkiye İnan Kültür Sanat Etkinlikleri münasebetiyle düzenlenen Karma Sergi, (Ankara).

2015- Kepez Belediyesi Cumhuriyet Sergisi, (Antalya).

2016- 4. Geleneksel Antalya Sanatıllar Buluşması ‘‘Tüm Renkleriyle Antalya’’ konulu Karma Sergi, (Antalya).

2016-XII. Uluslararası Likya/Kaş Kültür ve Sanat Festivali, Karma Sergi, (Kaş- Antalya).

Katıldığı Sanat alıştayları

-Aphrodisiyas Uluslararası Renklerin Buluşması, 3-12 Eylül 2012, Karacasu- Aydın-TÜRKİYE.

-I. Uluslararası ldeniz Belediyesi Sanat Günleri, Sanatçı, 22-30 Haziran 2013, ldeniz-Muğla-TÜRKİYE.

-İzmir Güzelbahçe Belediyesi I. Uluslararası Sevgi, Barış, Dostluk Resim alıştayı, Sanatçı, 1-8 Eylül 2013, Güzelbahçe-İzmir.

-Ostraka Arab-Turk Arts Forum- Egypt-2, Artist, 4-12 November 2013, Sharm El Sheikh-MISIR.

-I. Uluslararası Dalaman Sanat Günleri, Sanatçı, 5-15 Haziran 2014, Dalaman-Muğla-TÜRKİYE.

-UKKSA Uluslararası Knidos Sanat Akademisi Resim-Heykel-Seramik alıştayı, (Data-Muğla).

-Aksaray niversitesi ve Güzelyurt Belediyesi tarafından düzenlenen 1. Aksaray Resim Sempozyumu’’, (Aksaray).
